

అస్మద్గురుభ్యోనమః

హరివిలాసము

గణోదయము.

అను

బీలా పనిం దాని వారము

ఇది

శ్రీ గోదావరిదీప్తిక్ష్మ రామచంద్రపురము తాలూకా కొమార్తె

వాస్తవ్యులును, ఆశ్వలామన చూత్రులునుకాశ్యప

త్రులును, "అభినవ పోతరాజు" బిరుదాంకితులును

అగు

శ్రీమాన్ "చిలకమఱ్ఱి నారాయణకవి" వరులచే

రచియింపఁబడి

యేతత్కృతులగు

శ్రీమాన్ "చిలకమఱ్ఱి నరసింహాచార్యులు" వారిచే

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

మొదటికూర్క, 500.

UCCANADA:

Printed by B. C. Surya Row, at the
Saraswati Printing Press.

కాఫీరైటు.]

1913.

[వెల 4 అణాలు.

అష్ట ద్ధ రు భ్యో నమః..

(హ రి వి లా స ము)

గ ణో ద య ము

అను

నీ లా ప ని ం దా ని వా ర ణ ము

ఇది

శ్రీగోదావరిదీప్తిప్రసాదరామచంద్రాచార్యుల తాలూకా
కొమరపురాస్థ వృత్తులును, ఆశ్వలాయన సాక్షులును,
కాశ్యప సగోతులును,

“అభినవ పోతరాజ” బిరుదాంకి తులును ;

అగు

శ్రీమాన్ “చిలకమణ్ణి నారాయణ కవి” వరులచే

రచియింపఁబడి

యేతత్సూనులగు

శ్రీమాన్ “చిలకమణ్ణి నరసింహాచార్యుల” వారిచే

ముద్రింపించి పక్కటింపఁ బడియె.

(మొదటకూర్పు ౧౮౧౧ పత్తులు.)

CANADA :

PRINTED BY B. C. SURYAROW AT

THE SARASWATI PRESS.

1913

కాన్సెట్టు.]

[ప్రీనివెల 4 అక్షరాలు.

చిలకమఱ్ఱి నారాయణాచార్యులవారు.

వీరు శ్రీ వైష్ణవులు. 19 వ శతాబ్దములోనివారు. గోదావరిజిల్లా, రామచంద్రపురముతాలూకా, కొమరిపాలెపువాస్తవ్యులు, శ్రీమాన్ పల్లెరుమాడి వెంకటాచార్యులవారియొద్ద విద్యాభ్యాసముచేసి, గీర్వాణాంధ్ర సాహిత్యము, ఉభయభాషాకవనము, స్వరపదవర్ణ కవిత్యము, జ్యోతిషము, వైద్యము, ఉభయవేదాంతజ్ఞానము, మొదలగుననేక విషయములలోఁ బాండిత్యము సంపాదించినట్లు తమగ్రంథములయందు వ్రాసియున్నారు. వీరు (1) గణోదయప్రబంధము (2) భాగవత దశమస్కంధ పూర్వభాగమంతయు, యక్షగానము, (3) శ్రీవేణుగోపబాలశతకము, చక్క-ఁగా స్వభావోక్తి ననుసరించి సరస, మృదు మధురశైలిని నిరర్గళ ధారగా వ్రాసినారు. (1) (3) గ్రంథములు కొమరిపాలెపు శ్రీవేణుగోపాలస్వామివారికిని, (2) గ్రంథము ఆయన అత్త వారిస్థలమగుతణుకుతాలూకాదువ్వగోపాల స్వామివారికి నంకితముచేసిరి. యమకకవిత్యము వీరిసామ్రైన్యట్లు పైగ్రంథములేతారాగములు. వీరు “అభినవపోతరాజు” బిరుదాంకితులు. ‘కీరవటనారాయణమూరి’ యని గ్రంథములలో తమపేరు వ్రాయుటకలదు. వీరుసంచారకపుట. అందందువీరువినినకొత్త దేశీయపదముల నక్కడక్కడ తమకవిత్యములలోఁజేర్చిరి. వీరుతమ గ్రంథములను జదువునపుడుఅమృతముకురిపించి, పూలజల్లులుచిలి కించి జనులనానందమగునులఁ జేసిరను వాడుకకలదు. వీరికనేక విషయములలో ‘గొప్పలోకానుభవమున్నట్లు’ వీరువ్రాసిన గ్రంథములవలనస్పష్టమగుచున్నది. వీరు చాటుధార లనేకములు రచించియుండిరి. వానిలోఁదమ పాలమునందు ‘తృణరాజి’ మెండుగానున్నదని యధికారులతోఁజేష్ట సందర్భములలో నీక్రింది ‘చాటుధార’ ను జదివిరి.

తృణరాజిసీసమాలిక.

అమడతుత్తురు బెండ • యొక్క పత్తి గునుకు • గాడిదెగడపరి • కాణి వేప

యుష్టైంక దూసరి • యులిశ పావలి యుప్పి • యారగ పెదచిప్ప • కారుగెచ్చ

గాంధారి చినచిప్ప • కాకిచిప్ప గరికి • రెల్లు చెంగలి దర్భ • తెల్లయూద

పిప్పలి యెబిళింత • పిల్లిపీచర గుంట • కర్ణ చేలవూరి పా • గాను జోడె

కోడిబుడమ యల్ల • జీడి కాసరి నల్ల • యూద కడిమి చిట్టి • యుత్త శేషి

తుంగ బోడసరంబు • లింగమిరము నార • తుంగ పచ్చాటక • దూగుచెండ
బొడ్డుకడిమి కోల • బొమ్మ బరగడమ్మ • చిగిలింత జీలుగు • చీకునువ్వు
వెన్న వెదురుగాద • పొన్నగంటేనుగు • మోకాలు విలుమంగి • ముళ్ళకొండ
శాక విష్ణుకాంత • శంచలి పల్లెతు • తుమ్మిగరకు ముళ్ళ • తోటకూర
పావలి చలితుంగ • పాతలింగమిరంబు • చిట్టింత శేరింత • పిట్టగరికి
గల్లేరు చెంగలి • కవివేము నువ్వుచెం • గలి తీగపాలచెం • గలి మగంధి
గడపపాపేట నక్క • కొట్టి పిచికిరీర • గొలియ పెగ్గ-మామిడి • గోళ్లగొంటి
గొంధితగరమురు • ద్రిజడనడము మద • నబుడత రెడ్డారి • నానుబాలు
చల్లకవ్వంబుకు • శల శాకతుంగ దిం • దిలపురుగుడు నుమం • గలపుకాడ
కేలచెండుప్పి చి • క్షేపిల్లెడు మెట్ట • తూట గ్గివేండ్రంబు • దూలగొండ
కేతా డీశ్వర • నిద్రగన్నిక పతా • నక్క-నరం బల్లి • నక్క-తోక
దుప్తుపు వాకుడు • తొండ మాలెము ఘాస • ముత్తుపులగ వెన్న • ముద్దలాది
బూని త్యూరాజి మావెడ • చేనునలమెం • గవులయిరమాన్వ మాన్వమింగడ్డయైన
హితవు భక్తుల కిడువాండ • వీవకావె • కొమరపురిపాల (ప్ర) వేణు • గోపబాలు.

కవిత్వశైలి తెలియుటకు వీరిగ్రంథములలోని మణికొన్ని పద్యాదులందు బోధించు పలుపలుడుచున్నవి:—

యక్షగానములో:—

i. గోపికా వస్త్రాప్రహరణ సందర్భములోనివి:—

నీ. ఆన్న లారామిర • లెన్నదైనను మన్న • కన్నబాగాయది • ప్నివా
కన్నెలున్న తమగ • మన్ననలైకొన్న • వన్నె వాకిటిచిన్న • చిన్నిబొన్న
గున్నలక్రిందను • గొన్నన కైవిన్న • పన్నెవాడై యాడు • మన్నమెన్న
మెట్టి నిన్నటి • చిన్నవాడేతడు • కన్నన మనలమీ • తన్న కేగ
సన్న సన్నలుగను • వన్నెపన్నె గవచ్చి • యన్ని యిన్నియన • పన్నపన్న
యెన్నియెన్ని నేర్చె • నెన్నెన్ని మననల్ల • నన్న నెన్నెన్ని • మిన్నయాట.

గీ. వలికరువలిని బలువెల • విలలుచెంది • కిలకిలుమాని వెలవెల • తెల తెలగని
చెలువులొలికెడి బలనగు • పలుకు లెరగ • గలవిగెగ గొల్ల చిలుకల • కొలుకులనిరి.

ii. రుక్మిణీకల్యాణములోనిది:—

ద్విపద. భరణి రత్నపుపేట • భవములపేట
గరిమకుపాట రా • గములలోనాట
హరినామములపాట • యథుములమీట
సరవి నైరులపేట • జాకుపాతేట
పుడమియేలీకబాట్ల • పూబంతులూట
కడుకుందనపుపేట • గన్నేరుకోట
పవడాంకోట పెం • పగలొన్నరేట
నవరత్నములమాట • నాదగుమాట
యట్టి నామాటచే • నఘహరమసుడు
గట్టిగా శ్రీకృష్ణ • కథవినిపింతు
వినరయ్య సభికులు • విస్మృతులగుచు
ఘనశాకధ యక్ష • గానమైయుండు
అవనిగెరచు నా • రాయణనూరి
కవనోర్తి చేయకు • గానంబునగుచు
మహిమ హలదళ • మహింధమునను
నికొత్తవృత్తిగ రుక్మి • ణీదేవిపెండ్లి
కథనెల్ల వినిపింతు • గనివినిమీరు
సుధగాఁగ భావించి • సూడంగవలయు.

శ్రీ వేణుగోపబాలకలకము (తూటిమడుగు శతకము) లోనిది:—

అర్చయి చతురవక్త్ర • నరుగని యోదయు • దగి కమోదక నారు • దెగినదూది
సుతిగింపక పటికా • ర్చకుగల కొన్నగ • జిలుగుపోడినిద • క్షీలకుట్టు
కాకవల్లార్చి • కమ్మలోహంబు • కాకవల్లార్చి • కంఠరంబు
చిలురాలు మృతుచే • కిఖిలి చిట్టెడుగాజు • కరములోగొనువత్త • కంపు సరకు
కరగి చమురున నిడని బం • గరమువెండి • పలకబల్ల లరిగినట్టి • తిలల గాన్గ
యేటివరి కాపురమునుండ • నేకమె కద | కొమరపురిపాల శ్రీవేణు • గోపబాల,
భూసురద్రవ్యంబు • భూమిసురులపాలు • రాజధనము మంది • రములపాలు
వైశ్యులధనము వి • వాహోత్సవము పాలు • కాపులధన మధి • కాకిపాలు,

మద్యపాయులసాము • మహి నీడి గెలపాలు • జారులధనము త • లారీపాలు
గురువులద్రవ్యము • కూలిజనులపాలు • సంసారిసాము వె • ద్దములపాలు
వ్యాధిజనుసాముపారుగారి • వైద్యుపాలు • బుట్టునిధనంబుబలిమిదండంగులపాలు
మాధనము గోడ మెరక కా • మట్టిపాలు • కొమరపురిపాల శ్రీ వేణు • గోపబాల.

తీ ర న లు.

రుక్మిణీదేవి గావించిన “ అంబాపార్థన.”

ఆనందభైరవిరాగము • చాపుతాళము.

ఆననా జితేందు బింబ | ఓయంబ | ఆమిత గుణకదంబ | ఓయంబ||

౧ వల్ల వీచేల చోరుండె | ఓయంబ | వాడునల్ల నీ దేహమువాండె || ఓయంబ||

౨ నందతనయుని తోడితెచ్చ | ఓయంబ | తెచ్చి నాథునిగఁ జేయవచ్చు || ఓయంబ||

౩ బృందావనవిహారుండె | ఓయంబ | వాఁడెందుకు నన్నేలుకొనఁడె || ఓయంబ||

౪ దువ్వగోపాల రాయండె | ఓయంబ | వాడురవ్వకు నొడిగట్టివాండె || ఓయంబ||

శంకరాభరణము • అటతాళము.

తెలియఁ గలమ | నీదుమాయ||

౧ హరి నీకడుపులోన • నబ్బజాండములట • గరిమతో దేవకి • కడుపులోనీవట || తెలి||

౨ నలినాక్షసీవాది • నారాయణుండ వటయీ • చెలియగర్భములోన • శిశువైయు
న్నావట || తెలి||

౩ వనరుహాక్షుండ నీకు • వైకుంఠ మిల్లట • ఘనమైన మధురాన • గరమి ప్పడిల్లట || తె
ర విశ్వమునకు నీవు • వేటైనావట • విశ్వముదలఁపఁగ • వేటులేదటమాయ || తెలి||

౪ జలజనాభుండవట • శార్ఙ్గి విసీవట • పలుమాటుదువ్వగో • పాలుండవటమూడ

కాకినాడ

4-9-1913

}

ఇట్లు,

కవీశ్వరునిదాహిత్యుడు,

బ్ర.వెంకటేశ్వరలోకప్రసన్నుడు.

సంగ్రహతాంధ్ర భాషాభిమాని,

అమరవాది వెంకటాచార్యులు.

శుద్ధ పత్రిక.

— — —

పేజీ.	పాఠము.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	23	యార్య .	మార్య
10	24	శరేడి	శరేడి
10	27	శరసం	శరసం
11	1	చెడి	లిచెడి
12	3	గొమ్మ	గొమ్మ
14	17	గుండ వేమె	గుండ వేమె
25	20	బాసి	బాసి
26	7	గలువలు	గలువలు
27	10	నంచుద్ర	నంచుద
28	20	యనమన	యనమున
34	14	యొప్పగ	యొప్పగ
35	5	తప్పన	తప్పన
40	25	స్యందన	స్యందన
41	3	నందనందను	నందనందను
42	26	మోదమున	మోదమున
45	20	కలిత	కలిత
46	2	కార్తి	కార్తి

శ్రీమద్గురుభ్యోనమః.

గ ణో ద య ము.

ప్రథమ శ్వాసము.

ఉ. వ్రాలని చక్తి మొక్కికెల్లదన • వారణ వారణవేళ నాటవి
కీలికి విశ్వసంభరణ • కేలికి దుర్బద దైత్యదానవో
న్నానికి శాంతకీలికి ని • మోచగుణాలికి భక్త పద్మగో
మాలికిఁ నీరసమాలికి ను • మాలికి నవ్వనమాలి కెప్పుడున్.

1

ఉ. రాణదలియ భక్తిని గ • రంబులు మోడైదర గారునైకిత
శ్రోణికిఁ బంచరీక చయ • సుందరవేణికిఁ బల్లవప్రభా
పాణికి జంఘికావిజిత • భావజతూణికి దివ్యభూషణ
శ్రేణికిఁ గీరవాణికిఁ బ • రీతద్యగేణికి వాణి కెయ్యెడన్.

2

కా. పారాశర్యుని వామలూరుభవునిన్ • బాబున్ మయూరున్ శుకున్
జోరున్ భారవిఁ గాలిదాసుఁ జరణా • డున్ మాఘునిన్ నాథునిన్
ధీరున్ ద్రవంబకు దండి భోజు భవభూ • తిస్సంకరున్ మున్నుగా
నారాధించి మదిన్దలంతు సురభా • సందత్రువిశ్రేష్ఠులన్.

3

ఉ. నన్నయభట్టు తిక్కకవి • నాచనసోమన పోతరాజు పె
ద్దన్నయుఁ బాండురంగపతి • తాతయ తిప్పన భాస్కరండు నూ
రన్నయు నెఱ్ఱయాప్పకవి • రామకవీందులు మొల్ల పేర నా
యన్నవ లోను గాంగలుగు • నాంధ్రకవీశ్వర శోటి నెంచెదన్.

4

వ. అట్లు గొనియాడి యేనొక్కదినంబునఁ నొవలనేచువాఁడు పొచ్చితైలోపరిఁ దోఁచు
వేళలేచి యాచరితాచారండ్లనై పొచ్చినకథానుసారంబై భూవక్త్రంబున సమీచినం
బుగా నొక దరిత్ర రచింపంజూచి గూఢారంబువోదక మది నాల్గొందించుచున్నెడ

నోచిన! తపస్సుగల యాచకులకు ముక్తి నీజూడు పద్మలోచను ననుగునఁ బుట్టు భేద
 కీచినీవతి నీదమానవ పాపాపహగా నెత్తి మోచుకొనెను మేళతరాబ్ధికిం బట్టియ
 గు మాదకోరాక్షికిఁ దోబుట్టు సితరోచి నే తల నాచుకొనెను ప్రాసేత సస్మతా !
 నీచాపదాన మాచిచాది శిషాపదా ! వాచాత్యగోచరా ! మరీచి స్ఫురన్వతీ రోపమా
 న విభూషణా ! నూచీముఖోగ్రాస్తభాచార ! ధీవిజిత వాచస్పతిప్రకృతి !
 భూచార దేహాకీచకజ్వలన ! సద్వీచీ భూవికృతి ! యను నుతులఁ బోచిన సా
 మిషేరు ప్రాచుర్యగతి వదించె. అట్టిబూచుల యెకిమీనికిం బట్టియయిన పొట్టివేల్పు
 చరితము చూచాయగా నాధారంబై దోచ నాదకాచక రచింపఁజూచు నాచేత ని
 ట్టి కవితావాచాలత్వం బెల్లు దోచునని యాచియున్నంత.

5

నీ. తనకులొకముఁగిశు • త్వంబునఁ గనుమేటి; తా దేవకికి శిశు • త్వంబునొండె
 సురమునీందులొకగో • చరతజెంచెడిసామి, ధరణి గొల్లునకుగో • చరతజెంచె
 జగములఁ బెంపంగఁ • జూగిన జగశెట్టి, గొల్లుపెరుపుచే • గోరెఁబడన
 క్షీరాబ్ధిభవనంబుఁ • జేసెడి బలుమేటి, నందవ్రజము భవ • నంబుఁజేసె
 జట్టుపలుగొట్టు శెట్టితో • బుట్టుమేట్టు, చుట్టువాలును జేవట్టు • నట్టిదిట్ట
 కొమరపాలెపు పురివేణ • గోపబాలుఁ, డట్టివిశినాగు కలసు జూ • పట్టిపలిక.

6

నీ. ఆశ్వలాయన సూక్తిమమరకాశ్యపసగోతుండ్రపు నారాయణా • ర్యుండ్రపు చిలక
 మట్టివంశజుండ్రపు • మణివాత్స్యవేంకట గురుశిష్యుండ్రపు శాస్త్రు • కోవిదుండ్రపు!
 వేకుక బుల్లెరు • మూడివేంకటగురు నొద్దవిద్యాభ్యాస • మొందువాడ
 శెపుకుమునోగ్రమరపా • లెపుఁబురమునఁ గాపుగంబుండుదువు పాప • రహితమహి
 ప్పగ్గు తుల్యజలస్నాన • పానమునను, వెలయుగువువేణు గోపాల • విభునిదయను
 గీతికాతగుణాశ్శయ మరవాది • కృష్ణమాత్యుఁగూర్చిమాతవేడువు • దారమతి.

7

క. ధీరస్వాంత నవాదకన, ధీరునిహృదయంబున్ద • దేశమొనర్చె
 నారాయణరామానుజ, భూరియశః కృష్ణయార్య • పురుషతృణమున్.

8

క. ఆనారాయణవరునకు, నూనుండు, జనాదకామండు • శుభగుడుపుట్టెన్
 మానుగ నమ్రేటికిఁ బెను, నూనుడు వేంకటస్వసింహ • శుభగుడుపొడమెన్.

9

శా. కాణాదంబును బాణినీయమునుగా • గాగల్లుకాస్త్రంబులున్
 ఖోణిపాల సభాంతరంబుల మహా • సూరీలదుర్బలంబైతన్

తే. రాజహంసాభిరామమై • రాజరాజ, పురమును నభస్థలంబును • బోలె వనము
 దివ్యవాసనాసుమనఃప్ర • దీప్తమగుచు, దేవపురమన నభయః • దేజరిల్లి. 22

ప. మణియుఁ దెలుగంటుల తెఱపు నొసికిను కొమ్ములుగల తరువరమ్మల యరవులు మ
 రువులుగాఁజూచుచు మరువిరిశరముల జరుగు గరుసుమరమునఁ బొరిఁబొరి బిరుసుఁదొ
 టఁగి బిరుబిరుమరులుకొని వెఱచఱచి కరకరినిమరుశరణంబునఁ దిరుగు తెఱవలఱుము
 ల నెఱిపరులు మణిమణియుదుల పీచుచు సరసమరసురి న్ననోహర కరివర వరకర శీ
 త్రైత మరుగురు గతులఁ దఱులు తరఁగలగములఁ బొరలు సురుచిరశిశిర సరిమళ
 భరభరిత సరస్సరసేమహముల నరముఁ దిరిగి తిరిగి యూచుచుఁ దెఱకు వింటిదొరదొ
 నవెఱికి చుఱుకుచుఱుకుచుఁ బఱు కఱకు విరిశరములురమునఁ గరప వరవిరహభర
 భరతర శరధిగడవఁ దరణి నరయక పరిపరగతుల తరతరంపు తెరగరజి కరుగుమనము
 ల దరిదరికరుగు వెరవరులగు తరుణులకుఁ దిరమగు నాశయంబులు మరుగుపఱచి
 మురి దరిగి పారలి పారలి వేదనల నొరుగు విరిబోలునేఁచుచు జరిజరిఁ దిరిగెడి
 చిఱుత కరునలులును వనస్పతి యాగళాల తిర్యక్పాఖా పీఠంబుల పయినుండి యూ
 ర్ధ్వశాఖాయూపంబులు మెఱయ లతాదర్శాన్వితంబైన ముడిజివురు జొంపం బను వే
 దికును కావిలేజిగియగ్గిదరికొల్పి పారావత బ్రహ్మల కోకిలాధ్వర్యుల చక్రవాకహో
 తల కురువకోదాతల యనన్యద్విజగణ ఋత్విగ్గణంబుల వాఙ్మంత్రంబులు మొరయఁ
 జూండు పత్రపాత్రీలచే ఫలరసాజ్యంబున నాపాస్రక్రమంబుల ఫలఖండ పశువులనిజ
 డింభ దేవతాత్మప్రియైలర్ప మరంద భోజనంబునం దృప్తులై భ్రమరవిప్ర వర్గంబులు
 విహరింప వ్రేల్చి సవవిధిమెలగు శుకయజ్ఞులు నితరపక్షికులకుల శేఖరాదులతోఁబ
 రివేట్టిండు పారావత దైవంబులుగల పున్నాగకురంటకముఖితర దేవాలయంబులలోఁ
 బల్లప్రపభాదీపంబులును బరాగ పరిమళేధూపంబులును నానాఫల నివేదన వస్తువులు
 ను మధుత్కీర్ణంబుగా మధ్వర్చనాధికారి యర్చాక్రమంబు సలుప నీటనాడి వెడలిన
 వైఖరిఁదరుజొంపంబునవెడలి క్రముకనారిశేఖ తరు స్తంభంబుల కడ్డంబుగాఁ బ్రాకు
 సోలాలంకలతా కాయమానమంటంబులవసించి ముఖశైల్యోర్ధ్వపుండ్రంబునలమి
 కంఠశ్రీమి సహస్రకమల ధారులైశరీరారుణిమణును కామయవస్త్రంబులుగట్టి నానా
 సుమివ్యాప్తభూములను చిత్రాస్తరణంబుల నన్యోన్య్యాభిముఖాసీనలై ద్రవిడాను సం
 ధాన నాందిని నమ్రులైసేవించిన క్రియవాయుగతుల కిరంబులు వండుచు మున్నడి
 పిన్నడిగ వెనక ముందుపలుకుచు జలివిలిపలుకులను ద్రవిడ్దంబును సందించు కురరజై

వ్యవధ్యాపక గణంబులును ఫలగుచ్ఛక కుంభంబులుగల కాఖాపీఠమైనను ఔరధు సారైలపై బ్రాహ్మణ గనులతా తంత్రులు స్వబద్ధ వాత చలిత కాఖాతాడితంబులై ని జకరంబున మేళనస్వనం బొనరించెనన వడ్డమంబునల బాడు పప్పాటకు ఫలంబులచెం చి యనుకూలంబుగామి మరలు తెచ్చెరలు భీతి నదటి సరసీమధ్యంబునంబివేరింప వారిజ బిసభృంగకోకవారిచరంబులు సహజ సంబంధంబులం దల్లడిల్ల దిండికహంబు ను సరసీనితంబినీనయనాది సంజ్ఞలఁ దదనుకూల నాట్యంబొనరించెనన స్వగానా దరీభూత గాంధర్వగానులగు నీలకంఠవైణికులును వనీస్థలంబులు రంగస్థలంబులుగా పికనిస్వానంబులు వైతాళిక గానంబులుగా వంశసుషిరి నినాదంబు లుపాంగంబు లుగా శకుంతభాషణంబులు తాళఘోషణంబులుగా పతయాకుపాండుపత్ర ని స్వానంబులు మృదంగధ్వానంబులుగా పుష్పిత తరుతతులు సభాపతులుగా తాపిం ఛనుజనులగమి తమిగా పూలపరాగంబును వారిదంతరంబున వేషంబులుచాల్చి యరు ణ పల్లవ ప్రభలయ కరదీపికల వాయుచలితఫలకాంతి గుగ్గులు రజంబు ప్రజ్వరిల్ల ల తాయనవికా నికాతై ఘూకపరిహాసకులతోడ నాదగీతంబులు బాడుచు భాగవ తంబుజేయు భృంగీ భృంగంబులును, పదక్రియ విరాజితులగు హంసఛందోవేదలు ను, పంచతాణ రసోత్పాదన చణులగు ఋతుభిషగ్వరులును, ప్రసవఫల నూచకులగు కోకిల దైవజ్ఞులును గలిగి లంకాపురంబు కరణిఁ బుణ్యజనసేవితంబై మానసకాసారం బు భాతి రాజహంసయుతంబై కారవాయోధనంబుక్రియ నకులార్ధన బాణ కదంబ స్ఫుండనాశ్వకర్ణంబై స్వర్లోకంబు కరణి రంభాసుమనోవృతంబై దిగంతంబు తెఱంగు నఁ గుముదపుండరీకంబై కలభాతాచలంబుక్రియ నీలకంఠ సహితంబై యొప్పి మ టియును.

23

నీ. సారమై బహుళ కా • సారమై చ్యుతకుమా, సారమైధూత సం • సారమగుచుఁ బుణ్యమై పుష్పితా • రణ్యమై భూరిలా, వణ్యమై యెన్న న • గణ్యమగుచు భవ్యమై మునిహుత • హవ్యమై ద్విజరాజ, సేవ్యమై సుజన • సంభావ్యమగుచు రామమై నందనా • రామమై మానీంద్ర, ధామమైవిశినల • లామమగుచు సకల శుకపీక కారికా • నికరనిలయ, వకుళ మరువక కుంద తిం • దుకకురంట వికచ కుసుమ రసాకిమ • ధుకరతతుల, చకచకలు గల్లునవ్వుని • నికరమునను. 24

నీ॥ తోరమైననను • హీరుహమ్మలూనఁ • జేరికొమ్మలదూరు • గోరికలును గోరికలకుమీటి • గోరికలకుమీటి • సారఫలాదులౌ • కీరములును

కీరమ్మలనుజేరి • చారుపల్లవముల • గోరిమెక్కె-డిసిక • వారములును
వారమ్ములగఁగూడి • వైరికలట్లుగా • నూరక నూడును • యూరములును

తే. గలిగిపాలుపుగఁ దరువుల • గలయులరుల, వలనఁ జలుకుడుఁ దావుల • కలిమిగలుగు
లలిరజము జిమ్ముగాడ్పుచీ • ల్లలకిలయ్యి, వేలయు నలవనిలోనొక • తలమునందు. 26

తే. కళ్యప వశవ్రజమదగ్గి • గౌతమాత్రి, కాళికవ్యాస శుకశౌన • కకలశభవ
వామదేవాది మునులుదు • ర్వారనియతి, సున్నత తపబొనర్చుచు, • సున్నయెడను.

క. ఘననూతేందుఁడు బొడమెన్ • దనకరనూచనమలొక • తమమణఁచిజనా
ర్దనచరితా మృతనిధియై • మునిముదుదధి పొంగినింగి • ముట్టిచెలంగన్.

క. క్రిందటఁ దావకముఖని • వ్యందహరికథా సుఫలర • సాస్వాదమహా
నందాస్పృహ్య తిశుకవర • బృందము తనివందదిల న • భిమతఫలాప్తే. 27

క. ఇంచుధర్మకై గజాసురుఁ • డెంచుకుఁ దపమూనె మడిసె • నెంచుకతనిచే
నిందున కందెను నిందన • డెంచుకుడిందంగజేసె • నిందుధరుఁడనన్. 28

వ. మఱియు మున్నీటి చిన్నికన్నియ వన్నెలాడగు వెన్నుని మన్ననల మన్నతిఁ గాం
చి శున్నింటితిండికాఁడు కన్నుగల మిన్నువాఁకఁదాల్చు పాపని చిన్నెలుగలయొ
క్కె యొన్నికకథయున్న యది దానినెన్ని ప్రపన్నలు భవంబున బన్నంబులు
మీఱి కీ శు మన్నత నిలయంబునంజేరఁ గన్న విన్న జనంబు లన్నన్నాయని గేర
తిన్నని నూత్తులఁ బన్నికొన్నన విన్నపంబు జేసెద. 29

తే. పావనాయనతేభాధి • పావనాయ, కారణాయ కృతర్త్విగా • కారణాయ
ధీవరాయ భవాంబుధి • ధీవరాయ, లేన మోస్తని కొనియాడి • ధీరమతిని. 30

వ. చిత్రంబు భూపవిత్రంబు భవలతాలవిత్రంబీ చరిత్రంబు శ్రీదంబు జనతమోభేదంబు
సన్నవోమోదంబు సుజనప్రసాదం బివ్వాదం బాదరం బునవినుండని శుంభత్సరంభ
విజృంభణాస్తంభ శుభదంభావుక శుంభీరస జంభార శయాంభోజాక్షుపదంభోరు
హభక్తి సంభానమండై యిట్లనియె. 31

క. దంతావళి దానవుఁడా • ద్యంతంబులు లేనియంత • కాంతకునినిజ
స్వాంతమున నునిచి యుతిదు • ద్దాంతంబుగఁ జేసెదపమ • తాంతక్రియలన్. 32

క. తనుతను తపోనియితిచే, తనతను వైరితఘ్నశ్రుతి • తనుగనరామిన్
దనుకృతను వంతజొకిం, తనుజెందక తపమునియమి • తనుజేయునెడన్. 33

సీ. తోరములైన మ యారారవములు, వీరకాళిశరవో • ద్వైతగాఁగ
 ఘోరములొస్తని • తారవములుమహా, భేరివములు • సౌరుగాఁగ
 సారములొజ్వల • వైరపుదన్నార్తు, లారూఢిదివియల • బారుగాఁగ
 నీరమునందంగఁ • జేరుచాతకముల, పారములొపరి • వారములుగ
 ధారుణీపతి గతిశరా • సారమునను, సారెసారెకు గీప్రైరి • పాణియువతి
 సారవత్తోజదుర్గము • దూరిదాగఁ, గాటుమొగులంబరముబట్టు • మేరయలరె. 34

తే. దట్టమై దిట్టమై శీత • ముట్టిపడియె, మెట్టదొనగట్టు • నంగట్టి పెట్టపుట్టె
 నట్టితటి రక్కసుల శెట్టి • పట్టుమిగిలి, నట్టి లిట్టతపంబుచే • పట్టియుండ. 35

క. భీమంబై వృధితజగత్, స్తోమంబై దిక్పతులకు • సుత్రామమణి
 ధామంబై వీరక్రతు, ధూమంబై తత్తపోగ్ని • ధూమంబులరెన్. 36

వ. మణియు నీకరణి లోకాలొక దుష్టోకంబై భీకరంబులగు పోకల తపంబు ధాకసోక
 సోకుమూఁకల వైరులగు పాకకాసనాదు లాకులత్వంబున నేకతంబునఁ జీకాకుపడి
 శ్రీకరభూషాకర రాకానికాకర నీకాకారాననంబులతో నుత్సేకంబు పెడలి పీకస
 డలి యీకర్పుర తపోగ్ని కాకరాకల నాకంపంబునొంది శోకవ్యాకులంబైన నాక
 లోకంబునకు నపగత శోకంబొనర్చ నుమాకాంతుండైగాని యన్యలోకేతులకుఁ దరం
 బేయనిని కామాస్తోకమణి ప్రభాకరానేక శ్రీకంబులగు విమానానీకంబులతోఁ బినాక
 గిరికిం బోవ సమకట్టి. 37

క. ముంగిటఁగాంచిరి కలువవి, భంగన్ మృగుపవనచలిత • బహుళతరంగన్
 సంగీతస్వరభృంగన్, గంగన్ సరసీరుహప్ర • కలితరధాంగన్. 38

సీ. అద్వంబుభక్తితోఁ • గ్రుచ్చిన నతిజేసి, తద్వృత్తము విని • వచ్చి సురలు
 మచ్చికల్ నచ్చిన • నెచ్చెలిసిండుతో, ముచ్చటగములచే • మెచ్చిమెచ్చి
 బొచ్చంపుఁ దమకము • ల్విచ్చలింపగఁ గడు, నిచ్చలంబగు నీటఁ • జొచ్చి చొచ్చి
 పెచ్చగఁజెరిగెడి • మచ్చరంబుననందు, విచ్చలవిడికేరి • బుచ్చిబుచ్చి
 బుచ్చి బుచ్చగుకరువలి • మెచ్చిమెచ్చి, మెచ్చువచ్చిన నాళముల్ • ప్రచిప్రచ్చి
 యచ్చెరువు దోఁపఁ జనువిచ్చి • యుచ్చదనరు, నచ్చరలకచ్చుకొనుజేడఁ • లుచ్చుపడఁగ.

క. దరులన్ కింపురమ కృశో, దరులన్ గుసుమితములైన • దరులన్ ముని మం
 దరులన్ ధృవభనధక్త్యా, దరులన్ గిరులన్ మహాస • దరులన్ గనుమన్. 40

- క. కరమమర నరిగి రమితల, హరికిన్భవభ క్తభవమ • హంబుధితరికిన్
వరహరికి న్నాజితమర, పురికి న్నదవిహృత కరికి • బురహరగిరికిన్. 41
- వ. ఇద్విధంబునం జని. 42
- ఉ. వాడిరమేనువాడునయి • వాడనిమేనును గల్గినట్లై యు
న్నాడు మహాతపంబు గొని • నాడు గజాసురుడన్న పేరు గ
న్నాడు భవశ్రృంగిది విని • నాడు గదా యిక నాడునాడు న
వాడితపంబుచే మురులు • వాడిరి పోడిమి వీడిరేమనన్. 43
- క. రమ్మా మనుగన నోర్వడ, రమ్మాయిత్తపము గతుభ • రమ్మా మానే
రమ్మా తొల్లిటి ఘనవై, రమ్మయై తంగగిరి • రమ్మానీపన్. 44
- క. శ్రమ్మా యిట్టిది కులగో • శ్రమ్మా కదిలించి చూడ • రామికి నీచి
శ్రమ్మా జరిపెను సుదరి, శ్రమ్మా సర్వజ్ఞానకు భ • రాజార్థాంకా. 45
- క. దరమాన గాంచియేమం, దరమా తపమునను మదిబె • దరమా మూకై
దరమా మరల్పగతమృతి, దరమామత్తులెల్లవినగ • దరమారనకే. 46
- పి. అక్షిణ గతిసహ • స్రాక్షాసు రీతి, ద్రిక్షణు సుతివచో • లక్షిణుగ స
లక్షణంబుగఁ దెల్పు • దక్షయజ్ఞధ్వంసి, రాక్షస క్షణ • దక్షవచన
ద్రిక్షగైకొని వారి • రక్షణా పక్షియై, తత్క్షణంబున నంచ • పక్షమలర
వక్షస్సు పాచ్ఛస్థ • మాక్షితి నీలుడై, పక్షిరాడ్వజుఁ డొయ • ధోక్షజాడుని 47
- తే. జాక్షయకృపాప్తి తనముందు • సాక్షిగాఁగ,
నక్షునిగ్రహమానసా • ధ్యక్షుడై సు
తీక్షణజ్ఞానకృతదురి • తక్షయగజ,
రాక్షసునకాక్షణంబ పృ • త్యక్షమయ్యె. 48
- వ. అంత గజాసురుడు ప్రిణమిల్లి.

పంచచామరము.

పురారి ! వారిజాసనాది • పూజితాంఘ్రి కంజనల్
కురంగకూల భద్రహస్త • కోవిదానిసంస్తుతా
ధరేంద్రజామకోనుకూల • దాతవైన నిన్నువా
తరంబె సన్నుతింప నీక • దైత్యరక్షణోత్సుకా.

వ. అని వినుతింపఁ బరమేశ్వరుండు కరుణించి వరంచేమని ప్రశంపింప జేవా ! తావక్
ప్రభావంబున సర్వంబు దుర్భారంబు, తాము నామవస్థిమ నివాసంబు నేయు గోరిం-
ఁకునిన.

50

తే. హోటిహోఁదెల్పుకయె చంద్ర ! జాటుఁదాని,

కాటుకుషీని దూరియ • హోటు నొక్క-

యేటి పూటుననుండ న • ప్పాటి తెల్క

పాటు లంబడి యగజా వ • ధూటియుండ.

51

తే. ఆస్యముననుండ రాకృతి • లాస్యమిడగ

దాస్యగతిరేయి తద్బుధ్య • పాస్యయగుచు

హాస్యమిగుల్త భవవారి • జాస్యకైర

హాస్యసోధంబు జొచ్చె వ • యస్యయోర్తు.

52

సీ. కనుఁగోనఁగల వారిఁ • గొనఁగోరున విదుర్వ, దనమేనుసోఁకు చం • దంబెయరసి

యూర్పుపెద్దగుచిల్వ • యూర్పుని పంజరం, బులభీతిఁ గొనుశుకం • బులనె చూచి

మేయికాక బెడఁగుగ్ర • మ్మినచాందినులవ్రేలు, పయిరత్నములచిట • చిటలునువిని

చెవిసాము లరగప్ప • చెయిచెక్కుననెజేర్ప, దివియుచోఁగ్రాలుము • ద్రికలెవెరకె

విరహావహ్ని కాంతి • వీజితచేలాంత, చలితదివ్యదీప • కలికలరసి

రాత్రిశయ్యనిగజ • రాయిడిగనియిది, హరవియోగజనిత • విరహామనుచు.

53

క. ఏరామ సఖీరామల, గారామునఁ గనదు మేలు • గా ! రామలలో

నోరామహో ! నారామినో, పోరామాదరి కనవిది • పోరామాటన్.

54

క. నారామిని మీరలుగ, న్నారా మును శుభముఁ జెంది • నారా సిరియు

న్నారా విన్నారా య, న్నారా యెప్పుడును జూచి • నారావేరన్.

55

తే. ఎందుఁ జనినాఁడో నీకాంతు • డిందుభేడు

మందయానరొ దెల్పుమా • చందమనిన

నిందు ధర సుందరీ మణి • యిందుముఖికి

నందముగఁ బెక్కినెఱుంగనే • మందు ననుచు.

56

క. కలిజ తదికృతి పుర, పోలివిభ వాత్మపురని • వసద సురసుఖ్య

న్నారీకారిగ శంకరు, నారీతల్లజ మెఱింగి • యాకారి కనన్.

57

- ఉ. అప్సరౌ సీదుభర్త విస • యమ్మ నయమ్మ దలిర్పదేవ వ
 గ్గమ్మనకై యనుగ్రహ ము • ఖమ్మన వాక్యము నమ్మనెమ్మదా
 నమ్మిడి తత్తప మ్మతి ఘ • నమ్మ నిజమ్మనా డైత్తుకుక్కి నం
 దమ్మ ద్భక్తమ్మ గాఁగసర • తమ్మ గృహంబుగ నుండె వింటివే. 58
- ఉ. ఎక్కడి దంతిదేవపుం • డేటితపం బదియేటికుక్కి దా
 నిక్కము డెబ్బఁగాఁ బిత్తన • నీదరుఁ డాతఁడు వానికేగతిం
 దక్కనె యాలతాంతములు • దక్కనె యీసుమ మంజరీ లతల్
 దక్కనె యీనికుంజములు • దక్కనె యీనెలరాల మాడుపుల్. 59
- సీ. తివిరి నీవతి పూల • తీరు పూగుత్తుల, బారు క్రొన్ననలని • గారు మొగ్గ
 గుంపులసారు పు • వ్వంపు మాకులకోరు, చాయయ్యెయారు వా • సనలయ్యెరు
 పిలాలతలకారు • మేలికప్రపనంట్ల, రుఘోరు కేతకుల బి • డారు కురువ
 కప్రసూనాధ్య కా • ఖా మరుత్తుల హోరు, పొదరిండ్ల చూరు పూ • బొదలయూరు
 పోక పొన్నల ముక్కూరు • పూలతేరు, మల్లెమొగ్గల చేరు చా • మంతి బీరు
 విభవములుగల్గు నివ్వని • విడిచి చనియె, భస్మ లిప్తాంగు నెట్లొందు • భాగ్యరములు.
- ఉ. చందన వాతపోతములు • చల్లఁగ వీచుచువచ్చెఁ దావినం
 దిందరలక్ష్మి యుబ్బుకొని • తీవెల నుయ్యెల లూఁగఁజొచ్చెమా
 కంద అవంగ కుందములు • క్రన్ననఁ గ్రొన్నన లిచ్చె కిన్నరీ
 సుందరగాన మీయెడలఁ • జూడఁగ పొచ్చె ధరాధి పాత్తజా. 61
- ఉ. ననమెన నిక్కై కొమ్మ గగ • నమ్మను నొక్కె లతారి కొమ్మగుం
 దునఁ గడుఁజిక్కెఁ గెంపుసభ • లో సుమమంజరి సొక్కె దానిచెం
 తను మధుపారి తక్కె చను • ధాబములం బికమెక్కెఁ బూలవా
 సన లటుపొక్కె దర్పకుడు • చాపము నెక్కిడి నక్కె నిక్కడన్. 62
- ఉ. పొయలునఁ దేరుమావి గగ • వోన్నతఁ జేరెడితావి కోరకో
 దయమున మీరుకావి విర • తప్రభ గేరెడితీవి చిత్రతం
 బయి దగుపూలదీవి కట • కాంచితమా దిగుబావి గల్లు వీ
 ట్పుయపరిసేవి యీవనికి • సామ్యము లేవి వనీవిశేషమౌ. 63
- ఉ. చెలవపుఁదూడుతేలు సర • నీజసుమంబుల నీటు శరసం
 బుల బునీటు సారధపుం • బుప్పొడి తిప్పల నేటు తమ్మిరే

కుల దగు పూటు మాపరకుఁ • గోరిక చెప్పిచోటు ఈకొలం

కుల దగుపూటు దర్పకుని • గోటుకు వ్రేటుకుఁ జోటు బోటిరో. 64

క. మానుగఁ గూజత్పికసం • తానము వల్ల వృగీవి తానము వితతో
ద్యానము గాయద్రృమరీ • గానము వనమిట్టి జెందుఁ • గానము తెలియా. 65

ఉ. కాంతుని మంతనంబు గల • కాంతనటంచు వచింతుఁ దొల్లియో
యింతియో యంతలంతలుగ • నెంతయుఁ బోదీది వింతనాకు సా
మంత లతాంత కుంతునికు • మంత శరాహతి నింతయయ్యెనీ
వంత యనంత మిట్టివల • వంత నెలంత లొకింత యెంతురే. 66

ఉ. చందనగంధి నీమగని • చందము గందును ముందుముందు నీ
యందునఁ గూర్చిఁజెందు నను • టిందుకు సందియమయ్యె నిందయా
నందున కుండు డిందుపడ • నందము నొంద నుతిందనర్హు నీ
సుందరుఁ జెందఁగోరి సిరి • సుందరుఁ జెందమ మందతం దగన్. 67

ఉ. బాల్యో పీలుగా వెతల • పాలుగఁ జేసెఁ గపాలమాలి ని
శ్చేలవుగాన లోలుఁడన • వ్రేలెడు కాలునిబోలు నాతఁడి
కాల్లను పూలవిల్లుఁడిను • గాలము పోలిక జారె నింక గో
పాలుని మ్రోలమ్రొక్కు మెయి • పాలను దూలను సోల నేటికిన్. 68

ఉ. అండజయాన యానలిన • జాలడములు న్దననిండు కుక్షిలో
నుండుఘనుండు కుండలిశ • యుండు నినుండు గనుండ దీనిచే
న్దొండగఁ జూడ కొండుగ ఘ • నుండగు నీను విభుండు చేరు నీ
దండకు నూనకాండ రణ • తాండవ పండిత వృత్తి నుండగాన్. 69

క. మనగాలి పలుకఁచే నేమనఁగా దా రక్కసుండు • మనగా హరుని
మనగా నాతఁడు నాసా, మనగా వెడలింపు వేగ • మనగా దగజా. 70

క. కామో సముదు క్తినివిన, రామో నముదారపీడ • రానీదరికై
యేమో సముడుండగ మన, కీమోసము రానజేమి • యెఱింగింపు తెలి. 71

క. లలనా దెల్పఁగ గలనా, కలనా కలనాను బొడమె • కలనాదలు నా
కులనారల నానీల నా, కలనాజెంకొన జెన్ని • కల నాకంఠుక. 72

సీ. నమ్మము నమ్మకు • నెమ్మి నీనెమ్మది, వమ్మ నిజమ్మ నీ, జమ్మ దమ్మ

గమ్మకు చెవును చి • త్రమ్మగాఁ గలవిన, యమ్మ నయమ్మనఁ • గ్రమ్మనీడు
సామ్మన విను బలు • గొమ్మమెకమ్మ రూ, పమ్మన నీలభూ • తమ్మకందు
అమ్మలో మేటి ద • యమ్మన మ్రొంగ ఘో, రమ్మగ తన్నీన • రమ్మ తమ్మ 73

తే. గ్రమ్మెడు గరమ్మ వైవర • త్నమ్మ వలన

నిమ్మగఁ బడపెఁ బతిని సా • భ్యమ్మ గనఁగ

నమ్మెయిని నమ్మకొకవారతా • నమ్మకుంటి

తన్నమ్మ గాదిది బొమ్మ స • త్నమ్మ సుమ్మ. 74

తే. దండిగల భోతమరయ నే • దండదాని

వుండు గిరిశంకు మొదటిదే! • వుండు వాని

నింకుగా! నీకుఁ గూర్చి యెం • దొండు చేయు

కుండు మహి కుండు వారిజా • క్షం దతెండు. 75

సీ. మృదు పదములుగాఁగఁ • జదివెడి నావాక్య, పదవిని వదరుగాఁ • గదురనీక

మదవతి రోయిది • యెదలోనఁ దిరమగ, వదలక మెదలుచుఁ • బొదలి పొదలి

యదియిది యనరాక • కుదురని బలుచింత, చిదిలి బ్రదిలి పోవ • జదివీజదివీ

చెదరక కదలక • యదయత నవల్తుఁ, దదనైన ముల్గుల • గుదుల గుదుల

అ. పదిల్మొదవగ దిమి • యదిమి యదిమి నాలు

చెదరిచెదరి చెదరి • యదరనేల

విదిత మదనజనక • పదమది మదనమ్మ

కొదవలన్నె వెతల • జదుమ కన్నె. 76

క. క్రిందట నిండుధరుండు నీ • యందునఁ జెందెడి సమాఖ్య, లండుదురెపరు

కుందరదన నందనవన • కుందర హరిచందన తర, సుమతీలికలన్. 77

సీ. చెలువుని వలనను • గలిగిన వెలుతులు, వెలుయగఁ చెలువర కలుకు లిలు

జలుకల కొలికిరా • పలుబలుకుల నన్న, వలదు వలదు కల • విలరె వొలఁగుఁ

జలువలదొర వొడ • వల్లముబలుచు బలు, విలవిలఁ జెల్లఁగుదు • మెలఁగు మెలఁగు

కలిగిన యలజడ • వెలుపల నిలుపక, కలుకులు దలముగఁ • గలయ సాలసి. 78

అ. పొలయలకల చెలువుగల • యలయలుకలు

పొలపు మెలప లరగఁ • దొలగ నులసి

కలుములకిలికి యెడ • మెలగెడి బలియని

కలిత దయలు గలుగ • నులుక నగునె ?

79

సీ. తనియని మనమున • వనజనయన ననుఁ, గనుగొని యనవినఁ • గనుదు వినుము
 వినఁగను గనకను • విననిది కననిది, మునుమును జను జన • మునఁ జననిది
 పెనఁగినఁ గొననిది • దనువున మననిది, మినుసిగగలఘను • నెనరుమునుఁగ
 ననువుఁగఁ గనికని • యును మునిఁగిన మతి, వినయమునను నుతి • గొనఁగఁ జను
 చెనఁటి తనము మనఁగ • నెనగన మనికియై
 చనియైఁ జనియైఁ చెలివి • యును పెనగొన
 వనజనయన మృదుక్య • ప ననయమును మన
 గను జనునకు గనిగఁ • గనచె జయము.

80

వ. మఱియు గట్టుపట్టి! నీవిప్పట్టునఁ జెట్టబట్టినట్టి దిట్టయెడ గట్టిజెట్టున బుట్టు చిట్టిచి
 ట్టి కట్టలకలచే దిట్టినకట్టడికట్టు నట్టుపఱిచి చుట్టపులిట్టల కట్టహాసంబు లుట్టివడ గు
 ట్టుచెడ రట్టునిడ నిట్టిట్టని మట్టడిపెట్టిన ట్టకపెట్టున వడరుపట్టకు మీ గుట్టలవలె ను
 న్ను వట్టివట్టి తెట్టిమాటలఁ జెవిజెట్టకుమీ చిట్టని చట్టున మిట్టిపడని పొలబొట్టువలె
 యోహుట్టనుండగు చట్టువలగొట్టుజెట్టి లోబుట్టు పొట్టిబొట్టెడగు పీట్టతట్టురాకు క
 ట్టములిడ పట్టెపుట్టిన పెట్టుచెట్టుగదా కట్టువలుగల పుట్టలవలె కట్టకట్టలగు పాపంబు
 మెట్టల నొక్కపెట్టు కొట్టుఁగదా అట్టివాని దయముట్టుకొనిన నెట్టకల కనక కట్టె
 దుర గట్టువిల్తుండు చైత్యపొట్టవెడలి నినుముట్టి వట్టంబులేని చుట్టరికంబునఁ బట్టా
 సాధంబున మెట్టయితాదుల వట్టహాసంబులఁ జాట్టుకొని రట్టుపున్న నఁది కుట్టిమంబు.
 లభట్టిండు దట్టంబులగు వశ్రీపుపట్టెలుగల పట్టెమందంబుల వట్టివేళ్ల సురట్టులులియ
 పట్టుపుట్టుంబ గట్టు చుట్టువాలుదాల్చు కట్టకడఁ బుట్టుపులిల నెట్టలేక లేరెదు ప
 ట్టపగలి బట్టబయలి తెనువరి కట్టున వ్రేలెదు కట్టగాని విట్టనవులను తేనెపట్టులక
 గ్రోలెదు ఇట్టిపనికి నెట్టోయనిపెట్టనూర్పు నిగుడించిగికురుపెట్ట వలదని మఱియును.

క. సండా వినగండా గన, నండా వీమతికి నవ్రు • నండా ధరభవ.

కుండా పొండా నేంబి, కండా నిండాను నీల • కండాశుకా.

82

తే. ఏర్పడిన దోర్పు మార్పడ • నేర్పరించి, నేర్పునేర్పున జెందగఁ • గూర్పుచేసి

నేర్పు తోర్పును పోకాత్తు • దోర్పుకమది, నోర్పు కనుమార్పు నేర్పూర్పు • లోర్పు వలదు.

క. పగదగ దెగదిగ మదిదా, పగఁ దగ దొరులకిది నేను • పగఁ దగ దిలచు

పగ దగ దోపగఁ దగ దా, పగ దగ దెవ్వరికి మాను • పగదగ దబలా. 84

క. నగదగు ధరకసువారి క, నగఁదగు వినువారికి ది • వివగదగు మదిదా

నగఁదగు హాస్యముగా నె, న్నగఁదగు గడుమనఁగఁదగుబె • నగఁ దగ దిందున్. 85

తే. కాలిహో నిట్లుపల్లి-య • య్యాలి చనినఁ, గేలిగతి దక్కి-మిగుల వి • రాలిఁ జెంది
య్యున్న యయ్యుమఁగని దరి • నున్న చెలులు, పలుక నేమియు దోచక • పలికిరిట్లు.

పీ. పూర్వ చంద్రోదయంబున హేచ్ఛడఁగునన్నఁ బూర్వ చంద్రోదయంబున హేచ్ఛె
గుసుమాకరమునఁ ద • కుర్-వయానోతో యన్న గుసుమాకరంబునఁ • గోరి హేచ్ఛె
బంచబాణసంబు • నించబోవునటన్న, బంచబాణసంబు • నించ హేచ్ఛె

మొనయుచుమద నాస్త్రముననుబోవునటన్న, మొనయుచుమద నాస్త్రమునను హేచ్ఛె
నించుచుభి కుండు కుందరు • లందు నెందు, జెందవీకఁదువలు బొలు • పొందముందు
నించుధరకుందరదనకు • నిందవయ్యె, బొందుగల మందు లింకేరి • నందుమచ్చ. 87

పీ. ఉదయమార్తాండ చంద్రోదయంబు లిడపై, త్యంబు గాదిది విర • హంబు గాని
రావణాస్త్రరసంబు • రామబాణము గూర్చ, జ్వరముగాదిది స్థర • జ్వరముగని
కాలకంఠరసంబు • కామేశ్వరము గూర్చ, వ్యాధి గాదిది తగ • నాధి గాని
కాలసర్పరసంబు • గరుడరసము గూర్చ, సందిగాదు మనో వి • సందిగాని
మొందుగల యాచధపుగవ • నొండుచేసి, గండుకొని యివ్వఁగా బడ • కుండనేమొ
దండిగా దీని మాన్పు ఘ • నుండె చూడ, గుండలిశయుండెగాని వే • రొండులేడు.

ఉ. తెచ్చెరపిండు గాంచి నుద • తీమణి వేదన మాన్పుమండుఁ జి

త్రున్న నంటిమా మిగులఁ • దత్పరిభూషణభోగి సంకతుల్
మచ్చనంబు నేయునిది • మాన్పుదుమే యనుమారు నన్న ని
కొల్పు మగం డనంగుగఁ • గూల్చెనిదేటికి మాన్తు నేననున్. 89

పీ. తొగ గాంచి కెలికెత • దొలగిండు మంటిమా, లలనాక్షి కైరబ • లంచె చూపుఁ
దమ్ములకెలియవే • దన మాన్పుమంటిమా, తరుణివదన విరో • ధంచె చెలుపుఁ
బూలగుత్తులఁగాంచి • బోటివేదన మాన్పు, మనఁ దక్కు-చవిరోధ • ముననుగెరలుఁ

జివురుతోఁ కెలికెత • చెప్పగా నచ్చెలి, మోవితో నీర్వ్యగా • ముచ్చటిండు
గండు తుమ్మెదగములఁ ఈ • కములహంస, రాజములఁ గప్పరపుటంట్లఁగమణి కుండు
వణఁపుమన నాహిమావల • నాలతో క్తి, గతిమహోర్వీర్వలను జెల్పి • కలఁగనొందు.

జె. వనరుహనేత్ర కిష్కెతలు • వారివిహారము చేతగాని కాం

తని గనవంచు నొక్క జల • తీరముఁ జేర్చి జలంబులూ సఖుల్
కనకలతాంగి ముంప సఖి • కాయ మహా విరహాన్నిచేత నం
త నుడుకునొంచె నజ్జలము • తండ్రిగుణంబును బూనెనోయనన్

91

సీ. పోరి కోకములు కా • సారంబువెడలెఁ గా, సారజంబు లడంగె • నీరమునను
మీఱి నైవాలంబు • కీరంబు జేరె న, వారితంబుగ వారి • దూరె మీలు
దోరి కూర్చుము లధో • ధారుణిఁ జొరబాటె, జేరువ నక్రమల్ • గోరిదారి
వారలకై బిస • వారంబు దాఁజేరె, ఘోరాహులడరి చె • న్నారె నవియు
నారి కుప ముఖి కప నయ • నోరు పొద, చారు మకరీ భుజజటాప్ర • కారసామ్య
మోరువఁగలేక కాఁబోలుఁ బాటె నిట్లు, సారసానన జలకేళి • చేరుగా దె.

తే. అతనుఁడు ప్రభంజనుండు దో • సాకరుండు, ధరజ కార్యంబు నేయమి • ధర్మమాను
శీత గంధాదికంబులు • చెలియమేన, శీతలము నేయకుండుట • చిత్రమరిది.

వ. అని యని.

క. ఘన వాగ్వైభవతరివర, మున శ్రీశక్తధాత్రి మునుఁగు • మునులను నూతుం
డను నాపతి పశ్చాత్త-భ, !యను జలనిధిఁ బ్రాక-ధాని • లాహతి ముంచెన్.

క. శ్రీమ తొగ-మరపురీవర, ధామా దానవవిరామ • ధరభిద్రత్ను
శ్యామా వేదభోసుత, గోమా రిపు భీమ వేణు • గోపాలహరీ.

పంచచామరం.

పతంగ చంద్ర నేత్ర సర్వ • పావనా సురావనా
మతంగ బూర్తి కారి నక్ర • మర్దనా జనార్దనా
సతాపితస్తు తిప్రకార • కారదా మణీరదా
యశీశ వంద్యమాన సత్పు • దంబుజా ద్విజభ్యజా.

96

మ. జగదుత్పత్తి నిదాన దాన గజర • త్పాదక్ష దక్షన్ను మ
స్తగపాదాంబుజతీర్థ తీర్థవృతన • ప్రిప్రాణ పుత్రప్రదా
నగరిస్తాత్త విశేషశేషముఖి • నానానిత్య ముక్తోపభో

గృగుణస్తామ నివాస వాసవ మణి • శ్యామాంగ మాంగాంచితా.

97

గద్యపద్యము.

మ. ప్రథిత ప్రాభవ కాశ్యపాన్వయ కుధా • పాథోధి రాకాకళా
 నిధి నారాయణ సూరిరా ద్రవిత ని • ర్మిద్రాబ్జ పాణిగళ
 వృథుధాన్ క్తి గణోదయా భిదమహ • మంజు ప్రబంధంబునన్
 బ్రుహమాశ్వాస మిదీక్ష మాతలమునం • బ్రూతమై యొప్పెడిన్.

98

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

క్రిమద్గురుభ్యాసము.

గ చో ద య ము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శమిత మహాసురజాలా • రమణీయ గుణాలవాల • రాజిత తీటా
కుమతజన విలయకాలా • కొమర పురీపాల వేణు • గోపాల హతీ. 1
- వ. అవధరింపుము. 2
- తే. నూనశర నూనశరపాద • మానవతులు
గ్లావి పూనంగ నాగులౌ • కానలలని
మానుపుదురది పోదాయె • మానవతిని
బూని గొనిపోద మింకను • ద్యానవనికి. 3
- క. ఈవెలఁదికి వనమునఁగల • తీవెల పొదరిండ్లఁ బూల • తిన్నెల నవటా
ప్రోవుల మావుల పుప్పొడి • తావులనుం జూప వెతలు • వరుగవె తెలియన్. 4
- వ. అని. 5
- క. బలువెతలఁ దలఁకునగజను • జెలులత్తరిఁ దోటలొన • జేరిచి యప్పు
వృలు చూపించిన వెతల • గ్గలమయ్యెం బూలు కామ • కాండములొటన్. 6
- క. అగజకు విరహం బాప్సంగ • నిగురులు మొగ్గులును దోడి • యింతులు గోయన్
బెగడొండె దర్శకునకవి • యగుఁ గత్తులునుం గటారు • లనిబలు వెతలన్. 7
- రగడ. ఇంతి కురవకమ్ము గాంచి • యెంత యడలె విరుల మించి
కాంత మదిని వెతలొనర్చు • కాలమాటబగఁ దనర్చు
చామ యాశీషములను • సరస బోవదు కలచిలను
లేమ తనునే వుండ్రమొందు • లీలఁజెంది భీతినొందు
పూలరజము కొప్పైని • భూరిగతులరాలఁబూని
కాల మరుతుపాకిమందు • భ్రాంతినొంది మిగులఁ గుండు

తీగములు సాగనుబారు • డెరలి డైరలిమాచు మారు
తూగుటుయ్యెల లనిమిగుల • దోయబాక్షి వగపు దగుల
మేడనున్న చెలిని వేగ • మించితోట లోకిఁ జేగ
గూడె నిచట నధికమగుచు • గువలయాక్షి వైతలుదగుచు
నెంచి యవిటికంట మందు • లిడిన దానివలన ముందు
మంచికన్న పోయినట్లు • మగువవెతలు సాచ్చెనిట్లు.

3

సీ. పల్లవాధర స్తర • బాణంబులని విరు, ల్లోయబో • బికములు • గూయబడినె
గోకిల దోలంగ • గుండలి వేషియు, బర్హినాదము రాగ • బడలుపడియె
బర్హిని భీతిచే • బట్టంగ వినబాహ, వాంసలఁ గనుగొని • యడలు కొనియె
వాంసలఁ జోపబో • నడవి లింబాధర, శుకమాలఁ గనిభీతి • సాకి-యుండె
బాటలాధర వేదన • పూటుచెంద, మాటుపడఁజేయఁ జూచిన • బోటులయెడ
మాటిమాటి కీవేదన • పాటికెక్క, మేటి నెగకు సమైలుపెట్ట • సాటిగాడె.

9

చ. ఆంత.

క. నగకన్నియ కివేదన • తగనిది పొడమాపెఁ జూడఁ • దగదని వేవే
వగమిగులఁ దానరిగెఁ జ • నగఁ దొగలవిరోధి యపర • నగ ముక్కగెన్.

11

క. వీపంబు లిండఁగాంచెను • వ్యాపించెను దార లరుణ • మాకాఁగె ధరన్
వీపించెఁ దిమిరతతులు వి • లాపించెను జక్రములు క • లవరు నించెన్.

12

తే. రాత్రి రాజ్యంబు నేలఁగ • రతివిభువకు, జేయు చున్నట్టి పట్టాభి • మేకవేళ
వేల్పు రెత్తిన ముత్యాల • వెల్లగొడుగు, నోజఁ దగెఁ జంద్రమండలం • బుదయగిరిని.

సీ. కొమ్మలకై మేలి • సొమ్మలకై పోవు, జారచోరులకిది • మాటుతల్లి
తముఁబాసి పతులన్య • తరుణులఁ జెందిన, గనలొందు సతులకు • గన్నమాత
జారితే జారుల • గూరుప మదిగోరి, మెలగు దూతికలకు మృత్యు రాత్రి
యొక్కల నెక్కుడు • రొక్కము గలిగిన, పెనుధని కాలికి • చెండ్లివేళ
పణ్య రమణీజనని మనో • భయ విధాయి, పమలఁ జరియించు వారికి • భాగ్యలక్ష్మి
హీన దీపాలయులకు ల • క్షీనిధాన, మగుచు జాలిల్లి వెలుగవ్వు • దతియైల్లె.

14

చ. ఇన్విధంబున నవండకర కరసిచండిల కామదీమండలంబు లొండొండ సముద్గండ తం
డంబులై కాంతికరండంబులై జెంతుపడి గండుమిగిలి నిండుకొని కుండల్యాఖండల

భూషణుండైన చండీశుండున్న వెండికొండ పేండువలె నఖండంబులై మెండుకొని
 యండజవాహనుండైన పుండరీకాక్షుండున్న పయోనిధి వీచికాండంబులనఁ గుండలుల
 భౌతి వేదండంబులకణిఁ గోదండంబులవలెఁ దుండంబులవడువున గండభేరండంబుల
 పగిది గండశిలకై వడిఁ దగులనీడల దండగల కాంతియండంబులతో దైత్యు గర్భస్థుఁ
 డౌట భర్త కోంబున నిముడక యొండుమై యునికి తండుకొని డిండికారంబులతోఁ
 గైలాస నగము దండకై గండుకైదువదాల్చు పాపయును మెండుగా నాచైసుండు
 దైవాఖండంబుండగు నాగాభరణం దొండొక చోట బెండుపడినో యని యతనికై
 కైలాసంబు నన్యోన్యంబు దిండుదిగురు చందంబున బ్రహ్మాండ భాండంబు నలమి నిగ
 నిగమను నగుమొగంబుల జిగిలిగిమిగుల సాగసుగులుకు ముగుదగములు మగలకై తగిన
 యెడలకరుగు తటి ధగధగమను వెన్నెల గములలో నగులు బొగులునఁ జను మగువ
 ల దూతికలని గణింపఁ దగరని మిగులవగలఁ బొగిలి యసువులు దెగడి వియోగంబు
 దగల నిగిరియిగిరి మరల నిగమంబులకుఁ జను యూనజార మానినులును వాటంబైన
 వెన్నెలల బాటలలో కాటనధ్వజుని వెలిల మాటుపడి లోటుచెందిన నిందిత్తుపాట
 వంబున బోటులతో కూటంబులు నేటుకొనమింతేసి కైటభారిం దూరు వృద్ధజార పు
 రుషకోటులును మదనువెతలఁబడి యదనైన వృద్ధత్వంబుని యెఱుంగక కదంబుల పలి
 తంపు బుట్టికి కుచంబుల నట్టికి జారతాప్రసంగంబు నిద్రిష్టికి కించిదృశ్యమాన దృష్టికి
 తనువికంపన స్పృష్టికి విటసంయోగాభావ స్పృష్టికి నికాపతి ఘృష్టికి వగచు వృద్ధజా
 రిణులును శశధరత్వంబులు ద్విజరాజత్వంబునుం గలుగు నిన్నుఁగనువారి కార్యంబేరీ
 తి నానని తారాపతి నిందించు దూతికా సారసాక్షులునుం గలిగి విటవిటి మనోభీ
 ములై వికాపధామంబై యున్న సమయంబున.

15

- క. నగరాజ తనయ దివిభువి, నగణిత ధవళప్రభామ • యంబగు జ్యోత్స్న
 స్త్రిగులఁ బ్రకాశమునఁ దనకు, మృగధామనిఁ గాంచి బలుత్త • వివేకతనొండెకా.
- క. అంతం జంద్రాతప భా, త్యంత క్లాంతాద్రి సంధ • వానన రుచిదా
 నెంతేఁ గనుగొని యందొక, యంతినుతులఁ గుముదవిభుని • నిట్లని పలికెన్. 17
- తే. వసువులు కళలు గల్లు న • వారితముగ, రాజవే కాపు రాజాధి • రాజవీపు
 జారికి బానపు షీరాద్ధి • కాత్తజాడవు, సిరికిఁ దోబుట్టు వహహా ! వి • శేషమరిది.
- సీ. కువలయంబు ప్రకాశి • గొనునె నిన్దనకున్న, నీవెల్లు లేకున్న • నిఖలమునకుఁ
 జేడటి పోవునే • చెలఁగి నీకరముల, నీకున్నను జకోర • మెటు బ్రతుకునె !

నిన్నుఁ గాంపక యున్న నీరధి పొంగునే, నిక ప్రకాశించునే • నీవులేక
 యాహ్లాద కరుణల • యనరె నిన్లోకంబు, లతనునకు సహాయ • మాదుగాదె
 నలువ జనముల కిడిన య • న్నంబు వలన, మరణమును జేసె వారిక • మర్త్యలోటి
 నీవుధను దిని జరమృతిఁ • పాసి రసగ, చాసి చెతపాపపు శశిని • రీసుమిగిలి. 19

లే. కింకచేఁ బంకజాక్షుల • పాంకమణఁచి, కొంకకను చింకమొప్పు వి • శంకటగతి
 నంకిలిగ వంకరలునేయు • టొంకువగుడు, శంక నీకింక లేదు శ • కాంక చూడ. 20

క. భూలేశ శోమణి చ • క్రాంతి భయాపాది విషధ • రాధ్యగమన వి
 ఖ్యాతి కుముదాప్త నీవిప, రీతప్రభఁ జూచిమెత్తు • రే పద్మాక్షుల్. 21

క. శ్రమముగ నమృతాఖ్య ఘటివి, షయనకు దుత్తూరమునకు • స్వర్గద్రుమహా
 మము మీలక నిమిషాఖ్యయు, శ్రమసతులకొనర్పు నీకుఁ • జంద్రాఖ్యుల్ గన్. 22

క. వేరొక సతి శశిఁబలికెను, సారస జాన్మముఁ బ్రజలు • సప్రజాలు భవ
 త్సార సుధాన్మము గొను సుర, లారూఢిగ నప్రజాలు మ • హార్తుడవేకదా. 23

అ. మరుఁడు హరికొమరుఁడు • మంజుల కుసుమ లో
 మరుఁడు విటసమరుఁడు • హర్విక్రద్రుప్త
 మరుఁడు సోమరుడు వి • మానర సన్నతా
 మరుఁడు గల్గె వేర • మాటలేల. 24

పీ. భువి పుణ్యకాలమై • పాలుపొండె మకరంబు, నీర్వజ విఖ్యాతి • నేర్పడేమొ
 భద్రని తలకక్కఱ • బద్ధారి నీదగు, మాతుల సామర్థ్య • మహిమ యేమొ
 కవిక నుచ్చగృహంబు • గానయ్యె మీనంబు, నీశేతవఖ్యాతి • సోకనేమొ
 రామ స్తరణచేత • రంజిలై శుకములు, నీరథం బైనట్టి • మేరయేమొ
 యట్టి మకరేందు మీన శు • కారి మగువ, నక్ర భూషానన సు నేత్ర • నవ్యవాక్య
 భూరిమిక్రి తగ నెఁ జెలిఁ • బోవవేర, వీరనగధీర లక్ష్మీకు • మార మార. 25

లే. పూలపాగా తలనుదేరఁ • బూలదండ,
 మెడను బాలుపారఁ గవదంబుఁ • దొడిగి మీర
 పెడలు నినుజేర నీబోటి • కలఁగె నార
 మనుప విదియేర లక్ష్మీకు • మారమార,

క. ఇప్పుడిది సన్నుతించిన, నెప్పటివలె నగజవిరహా • మేర్పడి యున్నాన్
దెప్పరమై పృతిభూమతి, యుప్పతిలగ మరలనొకటి • యువతివచించెన్. 27

తే. ప్రితిచే బుండరికాక్ష మూతివనుచు, మారలొదరి నుతిఁజేసెఁ • జేతమెడలి
యాతనికి నీకుసరివాసి • భూతలమున, భ్రాతృ గజమళ కాంతర • రీతిగాదె. 28

తే. తాత యన్యజాతిస్త్రీల • దారఁ జేసె,
నత్ర నాలుగా వరియించె • నరయదండ్రుడి
మతిదొలంగి తిరుగఁజొచ్చె • మారధాతి
సెన్నఁ జిక్కాను నీవంక • మున్నయెడల. 29

వ. మఱియుఁ గొమ్ముమెకమ్ము నడకగల యిత్తమికంటిపై నీరమ్మలమ్మలు వమ్మగదా
యిప్పికవాణిపై నీచివురుకటారులు వెలవెలబోవుగదా వారీసార వాగ్వణి కాకోద
రంబులయెడ నీకీర మలయానిల రధంబులు దారిఁజెడి తిరుగుడుపథుఁగదా యీచేడి
య వేడియూర్పుగాలుల నీపూలవిల్లు తూఁగుఁగదా యిక్కారంత మొగమింత జేసిన
యెడ నీమాతులుండైన చంద్రుండు నిస్తేజాండోమగదా యీసుందరాంగి సందర్శ
నంబున నీకనంత్రయంబు సాధకాకం బొనుగదా నీనిందాసముద్రంబునకుఁ తారంబు
గలదేయని మఱియును. 30

అ. అంగవాధిమాన్య • మంగళమ్ము లొసంగ, రంగుమీరు చిన్ని • నింగిమాలి
పొంగుచుండఁ గమన • మంగజాఁ గొనియాడ, వెంగులముగాక • నేంగితులమ్మ.

వ. అని తెచ్చెరల నుద్దేశించి. 32

క. పాలకులు మగలును సౌధ, ఫలముల నన్యోన్యరతుల • సమయంబుల నం
దులకేఁ దచ్చిమోదక, ముల వార్చుగ నీకెరగు స • ములునీకొదలే. 33

కా. సారంగంబు భవద్దయంబును నా స్తం • బాణియందుంచి య
త్రారావల్లభ శేఖరుండు ముదమొం • దన్ మోచె నీన్యంతు దృ
క్కారపేక్షణ మొందె నివ్వగువ యై • క్యంబీక వీరిద్దరిక
ఘోరానంగజ బాధగూర్చిననుద • గ్గుల్మీకు రాకుండునే. 34

సీ. మరలకు వివారింపఁ • దెరవయ్యె నీతండి, ప్రాణిరక్షణమునఁ • బరఁగితివు
రాముకార్య ధురంధ • రతఁబూనె నొకపట్టి • ఘోరవైదులఁ గూర్చుఁగొడుకునట్టి
శుచితచే నిలపరి • శుద్ధుండు తొలిపట్టి, యవని పూరముజేసె • నతనిపట్టి

యిటు బోనగఁ బరుట • నిచ్చె నానతిపట్టి, యొగిఁ గారవులనోర్చె • నీకగ్గి-పట్టి
గాన మామానినీకే తెత • మానువుమన, నానెలఁత వెతలగ్గమై • మానకున్న
మానవతి యొర్చె కప్పన • మాను నరసి, పూనె దూషణోత్తుల కను • మానగతుల.

క. దానవి శోడలు తునుముఁడు, దానవుడొ జారదార • తనయుఁడు కపియా
నూనులు కూడులు రోగియుఁ, గానని కనువాడ నీకు • గర్వంచేలా. 36

తే. ఒడలు నుడువు నిల్గడ కనఁ • బకుటలేని, జనుని నినుగడుసులవిడి • స్తవమునింద
పడతి వడిఁజేసె మంచిదొ • విడిది వెడలి, యడవి ననుమను నడలిస • కడిదిగాడ.

ల. లేడి వాహనంబు • పేడివా డొకపట్టి, వేడి వాఁడు సచివుఁ • డాడిపాడు
చేడె మనుషురాలు • బోడి నీ వాడి ని, న్నాడి యొగ్గులాడి • వేడ నేల. 38

కవిరాజవిరాజితము.

అని కళి పుష్పక • రా నిల పోత మ • హానతి నిందలఁ జేయఁగన
కగ్గినకలతొంగి క • ఖండపువేదన • గాగభయంబడి యొయ్యనఁ జ
య్యన విరిశయ్య నొ • యరిని జేర్చి న • యంబున వేదనలారఁగ నీ
జనాను పీచిర వారిజశీత్ర ల • వారిత పృథ్వి యాతనపోన. 39

పీ. కెందొగిరేకులఁ • గందోయి దాయించి, చెక్కులఁ గప్రపు • ముక్కులొత్తి
తచ్చిరేకులు మోము • తచ్చినై నడరించి, వోర్లతం దామర • తూర్లుగట్టి
జునఁటిపేడ తొడల • నడరించి మిక్కిలి, చన్దన పూలగు • చచ్చుంబుల నిడి
వాతెరపైఁ గాలి • వన్నె లేజగురుంచి, కరములఁ జెందచ్చుఁ • గదియఁజేయ
విరళా కారక మానవు • విరతి యాటఁ, బడతి వేదన బలువయ్యెఁ • బ్రాంతయింటి
గోడ నల్పకిడఁ బోవుపూఁ • బోడిపైని, దూలములతోడ నాయులు • గూలుకరణి. 40

వ. అంత. 41

తే. కమలములు నికగఁ గల్వల • గములు స్రుక్కు-
దమము ముంచికగ్గఁ జక్రహ • దెంబుఁదకగ్గ-
లేటిగని తక్కుఁ దాచు • తెలిసినొక్క-
వలసి కుచికక్కుఁ దూర్పున • జేగుదుకగ్గ. 42

క. డోహకర తర్జనః ప్రోక్షితపతిరీతే రేయి • పూబోనిమణి
భూమిఁ జూచి నాఁచు, తూర్పుమహాన వద్యోక్తమయ్యె • నొగిఁ జూరలఁటన్. 43

నే. వాఱ్ఱుకొ విరహంబు * నకు రెట్టిగావించె, బహుళమా కృకవాకు * భాషణంబు
చక్రవాకముల కు * తాహంబు గాఁజేసె, గమల నిర్వాతి భృం * గస్వనంబు
వెలయఁ బ్రాతస్సాన * విధి విప్రులకుఁ జెల్పు, నివిడమా వాయన * నిస్వనంబు
ధరణీజనుల దంత * ధావన విధిఁ గూర్చె, గొలఁదిమారంగ ది * కులనరుణిమ
సదన సమ్మర్జ నాది సుం * సాగరవిధులఁ, గానఁగాఁజేసె ఘనకపో * తీ నినదము.
బ్రిదులు సుదతులచీరెల * యొదవు బెదరు, గదురఁగాఁజేసె వాకిల్ల * నొదవు తెలివి.

నే. హరిదిగబ్ధి కరగ్ర * హణ వేది గౌరోద, యము నికాభవ్యపీ * తమువళక్ష
ఖమ్మ రత్నోల్లాస * కాయమాన ముఖగ, పక్షి- సత్వోరణ * ప్రతతి నీల
కంతధ్వనులు వీర * కాహళరావముల్, తతపక్షినినదవా * ద్యములు భృంగ
సంభావనా ద్విజాల్ * చక్ర వివాహప, తులు కౌశ్యపి పువోహి * తుండుగాగ
గల్గి కాలవరుని దివా * కన్యఁ గూర్చి, హరతులూసంగ దిబ్బలా * ప్యాకరదశ
శతమణి దీపవర్తి కాం * చన సుపాత్ర, యన సహస్రకరుండోప్పె * నంబరిజున.

వ. చుటియు నిప్పాటున నమ్మేటి వెలుంగు లేటదక్కి- లేటకక్కి- పాగ్కూటి నాట
నాటవాటులని పాటవంబున నూటిదప్పి నీటుకొప్పి పాటుగతుల నాటలధాటి కోట
మిలేక పరువులిమి లేలాహూటకంబులును హటకాభరణాలైఁ దీటుకొలుపు యంతమాట
ల చాటుగతులు గలిగి దాతువుల పాటిలు కూటుల సాటిసొందు క్రీడాగజకొటులు
ను నిరాహూట వ్యాటిక వోగ్గిటికొటిరంబుల సుమనస్సుల నాటి పాటిత మరందకూ
టంబులై పాటలిత లలాటంబులై యామనివేటకాఁడు బైట మనోమృగా భేటంబున
కు బోటొగ్గిన మాటులనం బనవి యాటలపాటల నీటుల నొందు లేటులును వియోగ
పు పోటి మనఃకాలకూటంబులై పాటిరసుమ వాటికా వేటికల నూటియున్న తెవిసా
న్మునంగొని నటనాపాటవంబున బోరాటనంబుగాఁ గోటరాగరంబులు దూర బూట
కమ్మనఁ గొన్న సామ్మ స్త్రీయంబాట కాటనధ్వజాండు లోటునారనీ వానింబట్టబంపు
పోటుబంబులనఁ జెలంగు లేటులకందక మంబదీహాటక కపాటంబులు దీసి దాటుచు
న్న పిన్ననీటి తాతలతో మెలంగు పూదోటలును వాటంపుగతుల నేటుకొన్న ప
రాటంబుల కాటపట్టైన శృంగాటకంబులుగల నవ్వీట సుమానధూటిజెడత హాటులను
బోటు లాందోళ మానమానసులై యున్నంతఁ బాటిరసభీష్టి విస్మయకృతాటకంగా
ర్భటి కాసుంధ కాటికాంచిత సత్కటి ముక్తలలాటికా నననత్తటి సొందర్య చటికా

- జన సంకటి హనన్య ధాటికొ స్ఫూర్తిపటి యని యెన్నుంబడు నొక్క బుద్ధిమద్వంతు
స్వా వహనాడ యరుడెంచి యప్పాటుగాంచి కైటభారి మదింబేర్పొని యట్లునియె.
- క. ఈకాంత కాంత దోడొక్కన, శ్రీకాంతుడె చాలు దేవ * కేభరులగు భా
మకాంత శచీకాంత ది, కాకాంత ప్రియుఖులైనఁ * జాలరనివెగున్. 47
- తే. పగలు తొగంతుగని * నగదగు మొగమున
నగులు బొగులున నయ్యొలి * మిగుల వగవ
నొగులు దగిలిన మగటిమి * మిగుల నగజ
నగధరుని తోడి మగువ లె * న్నగనుతించె. 48
- తే. నన్నిట నేయనీకుఁ బగ * నా పగవాపగ నాపగల్లుదే
వన్నెగ సన్నుతింప విన * పా వినవా వినవాతిహస్తమై
మన్నన నేయకున్న ఘన * మా ఘనమా ఘనమానదేహ గో
తన్ని నుఁజోల నేరిఁగన * రా గనరా గనరా భజింపఁగాన్. 49
- చ. మొనసి తలంపవిట్లు ఘన * మో వినమో మునుమోదమంది ని
న్ను నుతులు నేయువారిఁ దగ * నో పగనో వగనో తలంప విం
కనుఘనలెల్ల వేడుకొనఁ * గా వినఁగా మునుగావలేదె ము
న్వినుతి జవాళి నీకునెల * వే గలవే యలవేల నీవొగిన్. 50
- త. ఇట్లు నుతించుచున్నంత. 51
- త. ఘన మణిరత్న ఘంటికల * కొచ్చి నిలంబముపై ఘణంఘణ
స్వనమునదేరఁ గంఠమున * వజ్రపుఁ బట్టెడ కాంతులూర మే
ల్లునువడి రాగిడ్డి మణి ప * భానీతమై దగు చంద్రవంక కాం
తళి మయ చంద్ర సూర్యులు వి * కాల రుచి వ్వనరార నాదలన్. 52
- తే. కంతుని సాయకమైన ని * గన్నిగ కస్తురి కేభ భూముఖ
ప్రాంతమునందు రాజులగఁ * బాపట విందియలున్ దగద్దగ
తొగంతుల మొమ్మపైఁ జిరగఁ * గాంధవ దీప్తుల చేరుచుక్క య
త్వంతమ ఫాలమందొరుగ * నందము గా నెలవంక తోడుతన్. 53
- త. అలందిన పుష్పతావి మురి * నానుటకై యగులేగ సర్వభా
శక్తిర పద్మంబునందు ఘన * ఘక్తున పొడెలు మోగిఁ గర్ణ భూ

వల బలునైగ నగ్యము పా • సంగి మహాద్యుతి దేగ మేలిస్వ
ర్ణ లలిత కంకణంబులు యు • ణంయుగా నాదమునీగఁ జేతులన్. 54

జ. కుచము బల్బు కంచులికి • గొప్ప విగింపును మించఁ జంద్రహా
ర చయము రమ్మనందున ద • శీత్ర శ కాంతుల నింప నెల్లనా
ప్రచురపు పాగడంపు కటి • పై లలి చంద్రపు రంగు జీబు మే
లుచులను గాంచ కాపూపురు • లున్నటిదీపుల నెంచ సందిటన్. 55

క. ఈరీతి హోయలు చేరఁగ • నారామామణిని గూడి • యాహరి బహు శృం
గార గతులఁ జరియింపఁడు • మారాచలజాత వినుతి • సయ్యన రాఁగన్. 56

సీ. నుడివడు వడుపున • నెడనెడ కనుదడ, దడ యురువడి యెడ • గడు నిగుడఁగ
చిడిముడి పడునని • జడుపున దొడిదొడి, వెడలిన గడగడ • యెడల డరఁగ
నెడనెడఁ దనువువెం • బడిబడుచెమట పెన్, జడిజిమ్మువెడగు న • ల్లడ దడియఁగ
వడవడ వణకుతో • వడివడిఁ బుడమిపై, దడబడు నడుగు సం • దడిబడయఁగ
విడిగనడరెడు తురు • మడలిన బొట్టుతో, జడిమ గడగి కలిమి • పడతి గడగు
మడుపులడగ బోడు • మృదునిచెలియనుతి, నొడబడి బలువిడి గ • రుడహాయుండు.

సీ. జగిలిగి మిగులగ • నగుమొగ ములదగు, ముగుద గములు దెచ్చు • ధగధగ ధగ
నిగనిగ గాఁబెడి • తొగలమగని రాల, మగరాల మయము గా • దగచు నెగడ
నగునిన్నెల దెగల • నగరుద స్మృగమద, స్థగిత చందనము శో • భగన వలద
దగులు బొగులులను • మగువలు సాగసుగ, ధిగధిగ కంకణ • దీప్తి వెలుఁగఁ
దగిన చామరంబు • లాగివేయ నొల్లండు, దగఁ గలంగి యున్నఁ • దగ గలంగఁ
డగజ మగనిబాపి • నొగులున బొగల న, య్యగజ వగపు దిగున • నగధరుండు. 58

క. పలికెడి తఱిఁ బలుకక మఱి, పలుకక యున్నయెడ మిగుల • బలుకుమఁ గలగా
బలుగా వెలవెలగావల, విలగా వెలలేని వెత ద • విలి కలవిలగాన్. 59

క. ధరణిప ధరణికృతాఁ • దరుడై, యారావ భీమ • దరుడై స్తర సుం
దరుడై సద్వృత్తాండో, దరుడై హరి గగనగతిని • బా నరుగునెడన్. 60

క. హాహేతి వ్యాహరము, హాహ హాహూ ప్రముఖ మ • హా గంధర్వ
త్రాహా పంచీ నినదము, మాహేద్వాహన కథాక్ర • మము నభ మడరెన్.

సీ. భేలా హృత స్వర్ణ • చేలా గ్రకర రమా, నీలాల కామణి • నిలిపి నిలిపి
సాలానలి సాధ • జాలాంతరాలాల, బాలామణిదృష్టి • బరంగి పరంగి
శ్రీలాలి తార్థేందు • ఫాలా సమేత ది, క్పాలాఖలస్తుతి • బడసి పడసి
కీలాలగ భృక్ర • లీలావిల ద్విష, త్తూ లావలిని బార • దోలి తోలి
యదల తనయా చిరస్తుతి • ప్రచుర రచిత, రుచిర వచన నిభఃసుధా • రచన నలరి
ఖచర సుతిసేకే • చితృకాన • న చరపురికి, విచలితాఖల భక్తార్తి • విష్ణుమూర్తి. ౪౩

చ. ఇవ్విధంబునఁ గలువలుచెలి తెలివెలుగున మలినంబగు నలినంబురితి హృన్నలంబునఁద
నచెలికి విలవిలగ నెలవుకొని మెలఁగు బలువగు కలక పాలువున గల యలయిక కల
విలులు పాలయలుకల చెలువున వెలువరించి వెలిదిప్పు యల్లునివరఁ దిప్పజేర నాప్రో
ల గల చిలకల కొలుకులు చిలుక వజీరు పూములుకులనఁ దోడి కలుకులతో నిప్పులు
గుల దొరరాకు పలుకుల వెలది చెలువుని గన్న బలుదొరయని వెలవతినిగుణంబులు
గ్గడించి వెన్నెల మొలకలవరెఁ గలకల నగవుల నిట్లనిరి.

తే. సామి సామేను చేకొన్న • రామ పాగడఁ
బాము నగదాల్పు దేగ ని • మ్మామ మామ
లేమో రారఁ గుక్షిలో • వాములగుఁచుఁ
దామరస జాండములు మ్రోయు • నేమొ కంటె.

౪౪

మ. అలమాణిక్య కిరీట మంగదములున్ • హారంబులు స్థండలం
బులు వక్షోమణి స్వర్ణ రత్నవల యం • బు ల్పద్మికలో నూపురం
బులు కాశేయ పటాది దాల్చి మురిపెం • బుంజెందు నిష్కేటినిం
గలంకరి కనుగొంటె లోచన మనః • కాతూహలంబయ్యెడిన్.

౪౫

తే. శ్రీనివాస మూర్తి • శ్రీనటు దిండుట, మంచిదేయనుచు వ • చించె శోర్తు
శ్రీనివాస మూర్తి • శ్రీనటు దిండుట, మంచిదే యనుచు వ • చించె నోర్తు. ౪౬

సీ. చూపు క్రొన్నన విల్లు • తూపు నందము మించు, రూపు చిల్ల-వజీరు • సేపణంకు
నవ్వు దట్టపు తెలి • పువ్వునెవ్వగ నుంచు, మోవిలేనెల గుధ • బావినింకు
మోము కన్నుల విల్లు • మామ నాపాదించు, శిక్కు-లద్దపు సిరి • నుక్క-డంకు
ముక్కు-సంపెగ విరి • ముక్కు-వచే నొంచు, గుత్తుక దరమును • నొర్తిగించు

చేతనా చేతన సృష్టి • ప్రీతిఁజేయు, ధాత యీతని నాభి సం • జాతుడయ్యె

నోతరుణి యీతఁడే నాతి • చేతఁబూను, నాతలిరుబోణి కనలొక • మాతగాదె. 67

క. శిల నాతిఁ జేనఁ గరివెతఁ, దొలఁగించెను బోవనడఁపె • దుగ్రిపదజ కార్తి

స్థలకుబ్బను సుందరియా, జలజాక్షి నొనర్చె నితఁడు • శోరియె సుమ్మా. 68

మ. వనజాతాక్షు డితఁడు దాశధిమై • వైదేహి కై ఘోరమా

ననిలొ రావణు ద్రుంచి పుచ్చక విమా • నారూఢుడై తొల్లిటన్

జనుచో వానర వైత్య కామినుల వాం • ఛన్బిల్వఁదోనేగె

మనలం బిల్చిన నేగమా హరిదిసు • మ్మా పక్షపాతం బొగన్. 69

మ. తముబల్లిం జెరబట్టి పాలునవనీ • తంబాజ్యము లెప్పులు

న్రమణీనీతనయుండు ద్రావె దినెఁజొ • ర్వింబాపుగానంకు ద్ర

త్రమముం డెల్పఁగ గొల్లచేడెలు యశో • దంబల్లి రస్తన్నికాం

తములం దట్లొనరింపఁ డెల్పురుమెత • త్తత్కార్య మంచెన్నగాన్. 70

క. తనముఖశశికై తత్పుర, తనమధ్యాం బక చకోర • తతి రాఁగావ

చ్చెను శోరి హరాంతఃపుర • మునకు హరాంతఃపురంబు • మదమున నెమరన్.

సీ. కమలామనోనీల • కంఠ నీలాపద, పదరమాజిత శత • పత్రవిభవ

భవధాతృదేవ ది • క్పాల మ్రతి విశేష, శేషకులారి ప • షీప విమాన

మాన ధనోగ్రాః • మాన ప్రమధన ధ, నాధిప సమభాస్వ • దతివితరణ

రణరంగ వినిహత • రక్షోవనీరాజ, రాజమానైశ్వర్య • రాజమాని

హరి మణిరాజ జితనభో • మణి వరకర, కరసరోజ నిదర్శిత • జ్ఞాన ధామ

ధామ పిహిత త్రిలోకారి • నామయనుచు, వనజ నయనుని మనమహన • వినుతిఁజేయ.

తే. మంద్రమతివాక్యముల నద • లేంద్ర భవ య, లేంద్ర మానసనియమయ్యె • తనుభజింప

సాంద్రమగునత్తరుణికోరె • సంద్ర మనకు, పేంద్రుడునుచంద్రికాతతి • చంద్రుడయ్యె

న. మఱియు ముకుందుండు తనలోన. 74

తే. లేడుతనచెంతఁ బతిరాక • జూడుమనుచు, వేడుచుమసన్నుతులచేత • బాడునన్ను

జూడుమాయలఁగఱపక • వాడు పాడు, గాడుశర్వుండు వేవేగ • రాడు నేడు, 75

తే. కాహళం బూను వేషంబు • కమలజానకు
తాళకాని వేషంబు త్రి • దళ విభునకు
తెద్ద దాసరి వేషంబు • పేర్చి దనకు
వెలయు గనక భూషాంబర • వేషి యగుచు.

76

నీ. నడిచెనా మణిమయ • నానాభరణ రుచు, ల్లితాక్షులకు మిరు • మిట్లుగొల్పు
గదలెనా ఘంటికా • ఘణఘణా తా-రంబు, శేషాహిచెవులకు • జెవుడు సేయు
బరుగెత్తెనా తమ • సురణికి నెగయునో, యని సురలకు బెగ • దానుచుండు
నాడెనా యాటయం • ద ధికనైపుణి గాంచి, యచ్చరలకుసిగ్గు • హేచ్చజేయు
నగధరుడు మేళమున నేత • యగు కతననొ
తాళగాడయి యిందుండు • దగు కతననొ
యబ్బజాడు కాహళంబూద • నగు కతననొ
తగిన గతినొప్పె గంగిరె • ద్ద గుచు నంది.

77

తే. కాహళము చంక ఘంటిక • కరము వంక
వేణు వొకమ్రోలమోమున • వివిధ్ధీలీల
మించు తిరుమణి బొట్టుచే • స్త్రీసకట్టు
తరుణి మంజీర మేక పా • దమునకొరి.

78

తే. మీసమున నాసికామణుల్ • మించి యాడ
దాసరుల వేసముల దాల్చి • వాసవాదు
లోసరక మేళమునను గ • జాసుర పుర
భాసుర నృపాయనమనఁ జా • పట్టి నడువ.

79

వ. ఇవిధంబున శ్వేతోష్ఠీష తరంగంబులును మూర్ధ్వ పుండ్రీ శేషంబులును వాద్య ఘో
ష ఘోషంబులును వాద్య వగంబులును కాహళ సర్పంబులును ఘంటా కచ్చపంబు
లును వేణు మచ్చంబులును ధక్కా- మకరంబులును హారమణి మణులును నానాభూ
షణ జలజంతువులును ఘాయా శైవాలంబును మనోభిప్రాయ గాంభీర్యంబును నీలకం
చుక ప్రభోధకంబులునుం గలిగి పలిమలలునికై దైత్యమల్లుని వీధి మత్తలిక నడుగున
ల్లునింజాడ వెల్లువయగు కొరెల్- లుల్లసిల్ల నేతెంచు సరిదవ్వల్లఘండన మేళంబు దన

వెంట రాగ వాజాక్షుండు ధాతీజన పవిత్రంబులు నైన విచిత్ర చరిత్రంబుల రా
త్రిచర గోత్రజాలు పెదర బంగరు రంగులు పొసంగు మైమెఱుంగు మెరంగు కనుం
గొను వారు చెలంగి కలంగి తలంగక నిలంగక దాముంగలయై రక్షి గృహంబు బాడ
నరుదేర సార తారహీన హరలగు సానీమణులు తోరంబులైన కోరికలు చేరుకొనఁ
జూచుచున్నంత.

80

క. శుంటా కాహళి శంఖ దుందుభి మృదం • గ ధ్యానముల్ మోచ్చి మి
న్నంట న్నత్తురి రాజ మార్గమున నొ • య్యారంబు దీపింపనా
వెంట న్వచ్చెడి దంభవేష హరిఁ బాగ్రి • విజ్ఞంబుతోఁ గాంచె ము
క్తిఁగి న్నద్యున నుంచు మేటి యనురా • గంబు త్రిటంబై తగన్.

81

క. శుంభ త్వరంభంబునఁ, గుంభిదనుజాఁ డపుడు చూడఁ • గూరిమి నటనా
రంభుండై రక్షస్సభ, నంభోహతుండు శంఖ • మత్తఱి నొత్తెన్.

82

వ. ఇవిధంబున శంఖంబొత్తి తనమేళంబు సందర్శనాగత పురచోళి చూచి కేళి నుమ
మోళి మఘోళి భృంగోళి గీత పాకులతో వేణు వీణాది ధ్వనుల దితిజాలకు మోళి సే
యఁ దన్త్రాళియై బలుమాయల గలపక దైత్యు బంబు కొలది తెలిసి కలసి
యలసి సాలసి బలిసి మెలసి వలసి విలయింప నలువకు నలవి గాదనుచుఁ గిలకిల నగి
కిలికించిత రసంబు జిలుకు ముద్దుగులుకు బలుసుపు లొలుకు పలుకు లలుకఁ గలకలంబు
నఁ గైవారంబు వెలయించి ఘోటీ ఖురకోటీ పుటపాటిత శతకోటీ వ్యాటిక బలాట
న రిపువాటి రణధాటి పాటిగ పరాగారీ వఘాటి కుచకాటి కోటిర వికంపన పరిపాటి
జయధాటి యను జయజయ శబ్దంబులం బొగడి కారద నీరద పారద కారదా తా
రాప తుషారామృత ధారా ఘన సాహస్వత హీర క్షీరాంబునిధి తుషారాచల హీర
పాణి సౌరయుగి సునానీర కరి త్రిపురారి పురారి గిరి గజారి దానవారి తరులనంబఁగి
నితాంత త్రైత్య భావంబునఁ దద్యశః కాంతా తిలకంబు కకుబంత విశ్వాంతిం బొన
ర్చెనని చిత్తం బుత్తలపడం జేయుచు వేణు కాహళాది ధ్వనుల నృత్తంబు సే
యునంత.

83

నీ. ఒకచోట నాట వేఁ తొకచోట పాట యెం, దొకచోట మాటదాఁమొక్కటయ్యె
నొకచో నొయ్యారు వేఁ తొకచోగతులవారు, లొకచో జతులతీరు • లొక్కటయ్యె

నొకచోటఁ దాళంబు • లొకచోటమేళంబు, లొకచోటఁజాళమైయొక్కటయ్యె
నొకచోటఁగంతుజే • తొకచోఁజెలంతులొ, కొక్కచోటవంతుదా • నొక్కటయ్యె

పొచ్చి దానరు లొకగంగి • రెద్దుఁ జెచ్చి

నచ్చి యాడింపఁ జూపర • కిచ్చు మెచ్చు

లచ్చి చెలువును సురలతో • వచ్చి నంది

నిచ్చ నాడింప నచ్చెరు • వేరికిడదె.

84

తే. మెచ్చితిని మిమ్ము మీకోరె • లిచ్చెదనని

మచ్చికల రక్కసుఁడు బల్క • లచ్చి మగఁడు

నచ్చెరువు దోఁచ నీనంది • మెచ్చి యాడె

నెచ్చుగా దాని కోరెల్ల • నిచ్చి పుచ్చు.

85

తే. తనదు హృదయంబు లొనికి • జని హరుఁగను

మనుచు నందితో నాడెత్తు • డనఁగ నంది

వడిగ లోఁజనఁ గంతంబు • వ్రిన్సి వాడు

నొచ్చె హరుఁడాత్మ గిరికినై • వచ్చెనంత.

86

క. అంతట దంతురతాంత దు, రంతా యాసాధ్య తత్తు • రాంతిక కాంతా

స్వాంత నివసద స్వంతక, సంతాపము కాంతి సేచు • సంతస మొదవన్.

87

ఉ. కారద వీరదంబు పయి • జంపల భౌతికటిం బిశంగ మాం

జీరమ యొప్పు దేవ సర • వీ సిత వారిజ రాణ్ణ రాళ రే

ఖారుచి రీతి జన్నిదము • కంఠమున దైదఁగప్ప వీపునం

ష్టేరన వ్యంతుకృత్తి శశి • జెందు కళంకము రీతి నొప్పఁగన్.

88

ఉ. తూరుపు కొండ చెల్లి పృథ • తోఁ జరమాదికి నెగు మేలి ము

న్యారి పదంబు మీఱి హర • కైలము జేరుటఁ గాన మెన్నఁడి

క్కారణ మేనుటండుఁ బ్రిజ • గాంధ మహాపృథ నింగినుండి వే

నారదుఁ డెగుడెంచె నగ • నాధ తనూభవ యున్న చోటికిన్.

89

క. ఘన వాగ్మ్యత్తి తరీవర, మున కిశికధాబ్ధి దేలు • మునులను నూతుం

డను నావతి పక్కాత్కథ, యను జలనిధిఁ బాక్కిధాని • లాహరి ముంచెన్

90

శ. శమిత మహా సురజాలా, సుమశర నిభ దేహలీల • సుందర చేలా
కుముద ప్రియాద్ధ పాలా, కొమర పురీపాల వేణు • గోపాల వారీ.

91

తోటకము.

సనకాది మహాముని • సన్నత స, తన-నకాంబర సంవృత • గాత్రరమా
వనితా మతివారిజ • బంధర స, జ్వన కల్పక దాస వి • కాల కృపా.

92

మ. గరుడ శ్రేష్ఠ విమాన మాన ఘన సం • గ్రామైక శాశంకరా
కర మూలక్షితి చక్ర చక్ర హత ర • త్సస్త్రివ్య పాళీ శరా
శర తారేశ పయోద్ధి కీర్తి పిహిత • స్వర్లోకలోకాపరా
పరమ శ్రీ విభవాభవ ప్రబల క • ల్పా కల్పనా సుందరా.

93

గద్యపద్యము.

మ. సరసాశ్చర్య చరిత్ర కీరవట వం • శ క్షీరవార్ధి తూపా
కర నారాయణ నూరిరా ద్రచిత మాం • గళ్య ప్రబంధా ధిరా
జరమా భర్తృకథా గణోదయ విశే • షాఖ్య ప్రబంధంబునన్
హరి చాతుర్య కథా విలాసము ద్వితీ • యాశ్వాస మింహం చెడిన్.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీమద్భక్తభ్యోనమః.

గ ణో ద య ము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీలాలిత కోమర పురీ, పాలా సోమార్థ సదృశః ఘాలా కరుణా

శీలా వైరిజన ప్రతి, కూలా మునిలోల వేణుః గోపాల హరీ.

వ. అవధరింపు మట్లడిగిన నూతుండు.

సీ. శివత గాంచి యః నష్ట నైజప్రభా, స్పృష్టి నద్యుతి ఖరః ఘృష్టిధర్మ

దేవ యచ్చని రాగః సాష్టాంగ మొనరించి, స్పృష్ట పుణ్యగుణ సంః శ్లిష్ట మునిని

మృష్టాశియై చిత్రః తుష్ట మణిప్రభా, పుష్టగోహమన నః భీష్టగతుల

నష్టప దోతకృష్టః విష్టప త్రయశిష్ట, సృష్టి విష్టరస నిః విష్టఃశేషి

దిష్ట గతి నిష్ట ఫలదాయః యష్టమూర్తి, క్షిప్త తగదుష్ట హృదయ నిః విష్టడయ్యైః

గష్ట మునుమాని రాసుధాః వృష్టి దృష్టి, నిష్టిగా నాకనిష్టతః నిష్ట మిడవే. 3

క. మునివిగదా నియమములకు, ఖనివిగదా కాంచు జనులః కలుషమణిప గో

ధునివిగదా నిన్దనుః గోనః, దనివి గదా మాదృశులకుః దాపసవర్యా. 4

క. కనరాదోకొ విసరాదోకొ, యనువారి కన నరః హరునః కనువా యనుచున్

ద్రవనవారా యనువారును, మనవాడను కొండ్రై శంకః మనవాడలలాన్, 5

క. ఏమీమది నివ్వెఱలే, దా మీకేది యెగ్గుదోచః దా మీలైనా

నోమీగతి గామీరెను, నామీదను హరుఁడు గనలుః నా మీరెఱుంగన్. 6

క. అంత నింత నవదగ, దింత నంత నటుంకుః నెనదగ దిప్రుడి

చంత యనంతంబై నా, పంతె యింతయ్యై నెంతః పలుకుదుఁ దెలియక. 7

క. ఆనవిని ననితనుఁగనుగొని, మనిపలికెను గొనకొని మన • మునను దదార్చిన్
మనకనికము ఘనముఁజను, వనజనయను కృపను గనిన • వనజ నయనో. 8

క. ఇదివినమిది గాదిది లే, దిది వలదిది బాగు జెంద • దిది నగుబాటొ
నిదియనమిది గనమిదిగొన, మిది యెరగదయిది యెదగద • హీనత్వ భరణ. 9

క. ప్రోక లనేకములై యీ, లోకంబున గలవు వాని • లోఁగానముగా
నీకాంతుని రాకడలివి, లోకాతీతములు మనము • లోనమ్ము మిఁకన్. 10

ఉ. రమ్మని నెమ్మిలో జెలి స • రాగము లెన్నక కిన్-చే మతి
నృమ్మతిలేని భర్త సర • సమ్మగఁ జూచునె వానిపొందు దు-
రమ్మనుకొమ్ము నీపతి కి • రమ్మనకక్క- విషమ్మ కమ్మగా
నమ్మకు వాని నెన్నడు గ • నమ్మ విసమ్మ దివమ్మ సుమ్మెగిన్. 11

అ. వారణాసుర గర్భంబు • దూర నేమి, కారణము నీపతికిఁ జూడ • సారసాక్షి
కొరిక లాసంగు వారికి • తీరుదగునె, బారె నాతిని మది విషా • హారమునను. 12

ఆ. గద్దరి తనంబు చేఁ పెద్ద • యెద్దు నేక్కి-
తద్దయుఁ జరించు పతియెడ • వొద్ది కగునె
ముద్దరాలొ యీగుద్ది • గద్దచెప్పి
పెద్ద లిది హద్దనక దిద్ద • వద్ద నీకు. 13

పీ. అతినింద నీముయ • హరునం దిడఁగ నందు, గనలొందు దని గుందు • గయవాని
నెందఁగా మెయి విలో • కిందగా గుణమాల, కిందఁగామి గుల వ • క్లిందఁగాదు
గురులిచ్చుటను హేచ్చు • కొనివచ్చు మదినొచ్చు, పెరుగచ్చు లతనిపై • పెంపనేల
యని హితగతిని న • ధ్ధాంగీ కృతంబైన, దాంపత్య భావంబు • దగులుభాతి
నాతి యీనీతి తొలిచాత • చేతఁజెల్లెఁ, చాతనీకు మహానగ • నేతభాగ్య
చాత నీవాతనికిఁ బ్రీతి • కూఁతురవయి, భూత పతిపొందు నొందవి • భూతిగాదె

క. చాలుజాలును భక్తాను • కూల్చి, బాలుపడి నీకు వ్యధకర • శ్రీలజ్జేసి
పీలుకర్చురహృదయాను • కూలుఁడయ్యెఁ, గాలుఁడనరాదె నీప్రాణఁజ్జీలునరయ.

నీ. అందయానో నీకు • మించిన నుతులను, బంచేఘగురుఁడు మ • న్నించి మది స
మంచిత దయతో వి • రించి శక్రాదులు, సంచిత దివ్య వే • సాంచితులయి
నించి తోడ్పడఁగ నే • తెంచి మేళమున మె, ప్పించి యాటలను వం • చించిజెత్తు

మంచి గాఢదుదరః సంపదర్థపు వెడ, లించె నాతండు హః ప్రించిమించః
 గొంచె మనియెంచి యాదిమదిః నుండుకొనిత
 లంబకుమి వంచన పతిగాః వింపె నిన్నొ
 కింకుకంతయుఁ గొండగాః నెంచి వచ్చి
 మందు తెలుగునఁ దేలె నేః మందుఁ బలుక.

16

క. అతులిత గతిఁబలికెడి యతి, పతి వార్తలు నిజములైనః పతివార్తలుగా
 నతివ దలఁచి ఘననింతా, తత మానస గా నెటింగిః తాపసి పలికెన్.

17

క. పల్లవశయ కొల్లగజను, వెల్లిగ నీముదపు పాలః వెల్లిప్ర బలఁగా
 నుల్లము రంజిల్లఁగ నీ, వల్లధుఁ డదె యెల్లి యెల్లః వారల్ల సిలన్.

18

క. అతని సమాచారం దిది, యతివరౌ యనిగతికి వెతనోః హతముగ యునిసం
 తతగతి జితాతి బలుడై, భితలమునకుఁ జనియె గగనః గతతతి పొడన్.

19

క. ఓగిరము పోరు సతతము, గాఁగలిగిన యోగివరుఁడుః గాగనగతి ని
 ట్లాగతి నాగశయానుని, శ్రీగల పోలికను నరుగః శ్రీగరిమను దాన్.

20

క. ఎదురేగి ముదము గదిరెడి, మదియొప్పుఁగఁ దోడితెచ్చిః మానీంద్రుని స
 త్సదనాంతర హర్త్యస్థిత, సదన సువర్ణాసనమునః సాధ్వీ నిలుపుదున్.

21

సీ. ఓమునినాధ నీః వేమెఱుంగవు గదా, యామాధవులి వార్తః ప్రేమ యొసఁగ
 గాముల బలము నాః కేమి కొఱుతొనన్, దామరసాక్షుఁ డీః సీమ నునిచి
 సామజ కర్బురోః ద్దామ మహానుతి, స్తోమలబు చే నభిః రామముగను
 వామదేవుండు తః తాగ్రమడై యేగి, యామిహాసన కుక్షిః ధామఁడైన
 హేమవతి దా మొనసేచేయుః సామ వినుతి
 భీమ కైలంబునకుఁ జనః క్షేమ మొదవ
 మీమది కెఱుంగఁ దోచినః యోమునీంద్ర
 యామహాత్ముం డిటకు రాఁడిః దేమి చెపుమ.

22

క. సతి యాగతిఁ బలికిన యతి, పతి యతులిత హర్షమతినిః బలికె హిఃపుగా
 విశతమతి ధృతి విజిత గ్రీ, వృతి వసుమతి ధర సుదతికేః బతి నిజవార్తన్.

23

సీ. మేటియై నీద వః నాటొంగములు దాల్చె, బుచ్చివాడై బలిః దిచ్చమెత్తె
 నిక్షేత్రముగఁ జేసెః నిఖిల ధరాస్థలి, వాలి నాడల నిందః వాలి సోరె

భ్రాతృని బోనాడి • చేత నాగలిఁబడె, వల్లవీమతులను • గొల్లగఁ గొనె
మానిసీమఁజి శేరఁ • బూనిన జన్మంబు, మైతత్తగా నుండెఁ • బ్రజ్ఞ విడిచి
యెల్ల పుణ్య జనులతోడ • వల్లిగాఁగ, కొల్లకొల్లగ ననిజేసె • నుల్లమగలఁ
బల్లవాధరులను గూర్చి • మల్లడిగొన, నెల్లడల మీపతికి నిట్లు • చెల్లు నటవె. 24

ఈ. తప్పున నెప్పుడుపుతన • తప్పుని యప్పురమేళు గొప్పగాఁ
జెప్పిన మెప్పుగాదు మఱి • చెప్పని చొప్పుది రప్పుపోదు నీ
వాప్పుల కుప్పువారు నెడ • నొప్పుక యాతనిఁ దిప్పుఁ దప్పుగా
గప్పువశంబె గప్పినను • గప్పునె యిప్పుని దెప్పునేటికిన్. 25

తే. అగ్గరిక డగ్గరినివాని • సిగ్గు చెడఁగ, తగ్గు లెన్నుట మనమొగ్గు • కగ్గునైన
నగ్గుడవాహు నగ్గింప • లగ్గుచెంద, దగ్గి దినువాని తో నెన • రెగ్గుగాదె. 26

సీ. హరి దూషణపు భావ • యతివోష మీఘోష, వలదు నీకని పల్క • బడిన బడుదు
; గాని నీవుని శ్రీ • జాని దాఁబూని ను, హాని కార్యంబులు • వానియున్న
దాన బింబోష్ఠి ని • ధాన సాధ్యివినీవు, గాన తత్పతి నను • మాన మాన
కెదకెక్కి- గడునిక్కి- • మదిచిక్కి- నటుసాక్కి, మనివిక్కి- విరియుదు • మమత జెక్కి-
యెక్కు-డుగఁ గోమలులఁ బడ • నొక్కు-వాడు
వక్కి- పక్కిని జక్కి-గా • నెక్కు-వాడు
రక్కి-సులఁ బెక్కు-మాయలఁ • జెక్కు-వాడు
మిక్కుటపు మక్కు-వుండుట • నిక్కి- మగునె. 27

తే. రూపక నీపగిదిఁ బలుకు • నాపలుకుల, కోపలే కాపణతి యెడ • కోప మొదవు
చూపుచేఁ దన్నుఁ గనుగొన • దాపసుండు, మోపమొప్పుని పలుకులఁ • జూపిపలికె.
క. నీపతి గాంధీర్య జితధు, నీపతి ముఖవిజిత యామి • నీపతి శర్యా
ణీపతి దెచ్చెను బగుని, నీపతి లేజమున వాసి నీ పతిదానై. 28

సీ. కానవా ల్దొరలెల్ల • వానిచే నెన్ను నై, లాన వాసాస్య వి • కాన మొనఁగ
దానావ మహా వి • లాసంబు లేర్పడఁ, గోను జెందని జయో • ల్లాస మొదవ
దానిన పతి నెడ • కాని వేసట నొంది, దోసి లొగ్గుదు గృత్తి • వాన తరుణి
మోసి చేసిన నుతి • నీను చెందక గొని, వేసంబుచేఁ బెద్ద • దాసరియయి
వానవాదులతోఁ గూడి • వాడు దేవుఁ, దానవద్యేషిఁ దెచ్చుట • భానురగతి
నోసి నీవల హర్షురో • వాని యనఁగఁ, జేసినను జెల్లఁ గా యిది • భానురాంగి. 29

క. వారదుఁ డంగద్యుతి జిత, భారదుఁడు కుతంత్ర వాగ్విః భారదుఁడు తఱా
భారదుఁడు కుందకుట్టల, భారదుఁడు స్యక్తిర్వి జితః పారదుఁ డరిగెన్. 31

వ. ఇవిద్విధంబున దారి కాపుడచసి తమ్మి కొంపగల శంపాలతాంగికః గెంతుకన్న మేటి
చంపక నాసకు సంపాతి తానుకంప మానసుండనఁ చెంపులాని తత్రుంపు పెంపు గని
పింపఁ జేసి గుంపుగుంపులై నిలింపులు సేవింపఁ జారణులు వినుతింప నలువపడఁతి
మతి సంశయమడంప దరికయగ నమ్మద్యయ నిద్దంపుటద్దంబులద్ది మణులగుదైన యొద్దిక
లుగల పైడిగడ్డియను మునులపెద్ద నునిచి గ్రద్దన ముద్దులగు గుడ్డులు తోడి చెలులుచె
ల్పు వద్దన పాద్మలేని యాధి రద్దునేయ నిట్టయె. 32

ఆ. హరిని గూడి యరిగెఁ • పరమేష్ఠి వారణా
సుర విరోధిఁ దేగఁ • ద్వరిత గతిని
బరఁగ రాఁడు మీకు • నెరుక గద్దపతి
తెఱంగు చెల్వవయ్య • గురమనీంద్ర. 33

క. వీణాంచిత కిసలయ మృదు, పాణివి నీలాభ్రవేణి • భాసుర పులిని
శ్రోత్రీ స్వవాణిజిత పిక, వాణివ్యాణిఁగని మాని • వరుఁ డిట్లనియెన్. 34

ఉ. వల్లభు పెల్లునిందలను • వల్లభి యుల్లము తల్లడింపఁగా
జేల్లరు చెప్పఁ గల్లయయి • చెల్లును పెల్లున నిందయైన యో
పల్లవపాణి నిన్నిడిచి • పల్లదనంబున నీధవుండు శ్రీ
వల్లభుఁగూడి యేగ నిటు • వంటివి తల్లెట తొల్లి యెల్లెడన్, 35

క. నీదయితఁడు లేజనియె మ, హాదేవుని నిన్ను విడిచియనుమాట విన
నోదంబై శ్రీదంబై, శేదంబై తనరువాని • కిందగవగునే. 36

ఉ. అన్నలిసీభవుండు సరి • యన్నుల సన్నుతి నెన్నఁగా నినుం
గన్నడ చేసి యేగెనిది • కన్నది విన్నది లేదుమున్నగా
కున్నను వన్నచిన్నెలని • యున్నవె యెన్నఁడు రావు వానికై
నిన్ననశీల నెన్నికల • నిన్నటి మున్నటి వాఁడె వాఁడొగిన్. 37

తే. అండ్రీగా గొల్లగు జవ • రాండ్రీఁ గూడి
తండి పుండ్రీకు దశలచే • గండ్రీగాఁగ
వాండుగ్రీ వీండుగఁ దలఁచి తా • వేండ్రీముప్పు
జాండ్రీ పనిఁజేసె నీపతి • తీండ్రీముగను. 38

ఆ. ధవుఁడు దుర్బుణుఁడైన య • త్రయణి దరిని

వలదు దూషంప భూషింప • వలయుఁగాని

యేను నీమత మెఱుంగక • యిట్టులంటి

నబ్బజుఁడు వచ్చునని ముని • యరిగె దివికి.

క్రి

ఆ. కార్తికేయగురునకు ఘో • రార్తి దుగ్రింపఁ

బూర్తి మతితోడ శ్రీవిష్ణు • మూర్తి చవిన

స్ఫూర్తిమీఱంగ హరిచనె • వార్త లేల

కీర్తనాతాళ శబ్ద పృ • వర్తి యగుచు.

40

సీ. వీడునా పతియనఁ • గూడునా నీకు రా, వేడునా నీవంటి • కలఁది వానిఁ

బోలునా పతినీకుఁ • జాలునా యెనయాచు, నేలునా నిన్నిక • నిట్టివాఁడు

మించదే యయశంబు • గాంచదే న్యూనంబు, మంచిచేతలపోయ • మగువయితని

వింటివే మున్నిది • కంటివే యెండైన, నుంటివే సతితోడ • నువిద యిట్లు

చక్రికుద నిన్ను దిగనాది • చక్రితోడఁ, జక్రిఃసూర్యుఁ డేగ నా • శక్రదురిగె

శుక్రినయ నీకు తాగె ని • ర్వక్రిత నిని, పక్రికమము గాను కలవుత • ద్వక్రికగులు

సీ. అనవుఁడ దనువిని • బెను గినుకను గనుఁ, గొని నలినయన • ముఁకి ననియె

వనజయన కుతు • మును లేనయుఁడవగు, దనియని మనమునఁ • గనితి వినితి,

ననయము కలహ మ • శనమునఁ గొనుదని, విననను నిను విను • తిని గొనుదు నె

మినుసికి దేవరఁ • గన హరి జనినను, బెనుపడి నాపతి • చనుట యెగ్గె

బెనగి తంత్రీపు మినుకుల • వినని కతన

మొనసి లేనమాయఁ గనుఁగొనె • ననుచు నరిగె

ముని కనుకని నిజాశ్రిమ • మునుకు వేగ

ఘన హరి మనువు మనమున • ననుమతింప.

41

సీ. అంతట నిటలాక్ష • కాంతాశిరోమణి, వాంతభేదమగు స • త్సాంతమలర

మంతనంబున రమా • కాంతుండు పొగడఁగా, నంతంబులేని సా • మంతము కకు

బంతంబులఁ జెలంగఁ • గంతువైరిని నాచు, చెంతఁ జేర్చఁ జనె ని • తాంతమనుచు

నింతింత యనరాని • సంతసం బొప్ప శు, ధ్రాంతం బలంకియా • నంతగాగ

వింత వింతగఁ జేయించి • పాంతముగను, దొంతులుగ నింతులెల్ల చా • మంతివూల

బంతు లాదులుతోఁ గ్రింత • చెంతనుండ, నంత లంతలఁ గొనియంత • తంతకలమి.

క. అత్తతీ నభ్యంజనమిడి, చిత్తరులు నలుంగు లిడిన * నిష్ఠము ప్రాణా
యత్తపుఁ బాంచాలికా, సత్తనయుఁ డటంకుఁ జెంచె * త్వుధరజదయన్. 44

క. తోరణ శృంగార రచిత, తోరణమున నులకు మేరి * తోరణమునకై
మీఱక వేసారక మది, మాఱక తారక మనమున * దోరకవత్సా. 45

తే. వెలది యిటుపల్కి- చనుదెంచె * జలక మాడ
జలజనయనుండు సురపతి * నలున మొదలు
స్వీయ లాకంబులకు వేగఁ * జేర యద్రుఁ
డెలమిఁ జెన్నెండఁ చాలాని * కేగు నెడను. 46

క. రుద్రాణ్య తుద్ర కృపా * ముద్రిత భద్ర తనుయోగ * మున నచ్చిద్రో
పద్రవ తద్రుద్రగతి రి, ద్రాణము చేసె నతఁడు * లీలంగలన్. 47

వ. ఇవిధంబున నశ్శుకొనిన వానిం గుండల్యాఖండల భూషణుండైన చండిశుండు దండ
ధరోద్ధండ చండకోప హృత్కుండరీకుండై నుకుండని తెలియక యఖండ లేజోమం.
డల ప్రపంచకోదండ తంకారంబుదండియై పద్మజాండభాండంబు నిండుకొనఁ జండిత
వైరికాండంబగు కాండంబున మెండగు రక్త ఖండమండంబు లాండొండఁ దండం
బులై తుండంబున నుండి గండుమిగిలి భూమండలంబు నిండి యుండ కిరీఖండనం
బు చేసి యరుదెంచుతతీ నయ్యంగన బంగరుఘటంబుల మంగళోదకంబుల నాడి
భృంగంబులఁ బోలు మరులు చరమాంగంబునఁ జెలువారఁ గురంగాత్తు లంగజన్నే
హంబున నలియంగఁ దడిచుచున శృంగారియై యెదురేగి బంగరు శయ్యలఁ బ్రవేశించి
యున్నంత. 48

క. బాలుఁడురాఁడని మిక్కిలి, బాలామణి వగవ నెట్టి * బాలుండనుచున్
ఫాలాతుండన నలుగున, బాలునిగాఁ జేసితివని * పార్వతి పలుకన్. 49

క. ఏలానికి జన నడ్డో, బాలుని హింసించితివని * పలుక మరల న
బ్బాలుని బ్రతికించు చునన్, బీలుదితిజకెరముఁ బెట్టి * బిడ్డగఁ జెందన్. 50

సీ. నిటలాక్ష నూనుఁడు * తగ్గిట శార్వ లయట, నటనుండై విస్ఫుట * పటుతరగతిఁ
జటుల జనుంబున * నటునిటుఁ దిరుగుచుఁ, గొటిక తనంబు ప్ర * కటము గాఁగఁ
బటుపటు సద్భక్త్య * పటలములై తృటిలి వి, కటకటంబుల కట * కట పెటపెట
పటపట ధ్వజులఁ బ్ర * స్ఫుటగతి మెత్తుచు, ఘటఘట విడ్డూక్షి * ఘటలఁ బట్టి

ఆ. చిటచిట చిట వ్రస్సి • నిటల తటంబుల, బొటబొట బొటరక్త • పటల మొలుక
గుటగుటమని పొగిణి • పటములే నీల్లంగ, మిటమిటగను శార్దూ • పటిమ పెఱపె. 51

తే. గంటు లేనట్టి పెనుపొటు • బంటుతనము
మింటికిని మంటి కొక్కటై • యుంటవైరి
కంటకుండయి పరగి ము • కగంటి బిడ్డఁ
డొంటిగాఁ గంటి కడ్చుతం • బంటఁజేసె. 52

క. బిట్టు గదుర జనము • పెట్టెడి యుండ్రొంపు, కట్టఁ బట్టిమింగు • పొట్టికేల్పు
పట్టుమిగిలి పైకి • ధట్టి ధారుణిఁజాట్టి, పెట్టుగుట్టరీతిఁ • పొట్టదనర. 53

వ. ఇవ్విధంబున వలిమల్లుని కొమరుండు ముల్లోకంబులకుం జని భక్ష్యంబులు కొల్లగొ
ని వెల్లివ్విసిన యుల్లంబున రంజిల్లు సమయంబున స్వగౌతల్లభులైన సురతల్లజాలు
పిల్లతనంబున నిట్టి భక్షణంబు చెల్లునే చెల్లిన లోకంబులు విలసిల్లునే విలసిల్లిన నవ్వే
ల్లడు రంజిల్లునే యని గౌరీవల్లభుఁ జేరి తదవృత్తాంతంబు విన్నవించిన. 54

తే. భాద్రపద మాసమున శుక్ల • పక్షమునను, జనితి యనువాసరంబున • వివిధభక్ష్య
భోజ్యముల పూజగొనుడు నా • పుత్రునిక, దేహికి తరంబొకటి పర్వ • మేటికనుచు

సీ. మృదుని వాక్యంబిట్లు • పడసి శ్రీలడరఁగ, వడవడ గడగడ • వడకు దేహ
జడిమ మానుకుఁ దమ • విడిదికిఁ జనవడి, దడబకుటయు లేక • మృదుని కొడుకు
వెడలి ముష్టగములఁ • గడుభక్తి నుండ్రొంపు, టడలను గుడుముల • నిడఁగ మెక్కి-
దొడి దొడి దిరుగుచు • గుడ గుడ బుడబుడ, బెడ బెడ ధ్వనులను • బృడరి సడల
కడరు కడుపొప్పు తలిదండ్రు • కడను మ్రొక్క-
పుడమి నదియానితక్కిన • యెడలు మ్రోయ
బడక బెడగైన బెడిదమై • యడల నరుగ
నుకువిభుఁడు గాంచి నవ్వెనుం • దడిగ మోయి. 55

క. ఉడుపతి వడినగ వ్రస్సిన, కడుపున నుండ్రొంపు కట్ట • కట్టుల బెడగై
దొడ దొడ బొడబొడ నాదము, లడర వడిగ వడిగఁ బడియె • నవిపుడమి కడన్,
లయగొని.

మెండుకొని యామిషపు • ఖండములు వేగఁజేగి
గుండెగమి నుండి పెను • కండలాగి రాగన్

దండిగల సద్విరద • తుండముల బోలి బెను
తండములు గాఢరగు • తుండముల నెల్లన్
జండభయుడై హరిహ • యుండు సుతు కుక్షిపై
నిండుకొనఁ జాట్టివగ • యుండులుప జేయన్
వెండియు నతండు తన • గుండెగమి గూడి తను

మండనము గాంచి పెను • పండువుగ నుండెన్.

కృ

తే. నందనుడు గండ మున్నెల్ల • గండఁజేసి, డెందమున కుండు చెందకా • నందమతిని
డిందు నొందని నినుఁగాండ • నిందయగుచు, కందువల నెల్లపుడు లోక • బృందమనిన

తే. ఈపగిది కాపమున్న నీ • మోపఁ గలమె, కాపుగాఁజూపు నీచూపు • ప్రాపుకొపు
తాపమున మాన్పు నీయతి) • పొపనికన, గోప విరహిత మతినిదా • భాపధరుఁడు

తే. ఈదినంబునఁ గన నింద • పోదు మీఁద, నేదినంబున గన నింద • రాదటండు
వాదరంబున హరుఁడెద • నూదిపలుక, మోదమతి నేగి రాదితే • యాదులెల్ల. 61

పీ. భాసురగతి కృత్తి • వాసుండు నిజ వాగ్వి • లాసంబుచే బాక • కాసన కమ
లాసనాదుల నిజా • వాసుంబునకు నంచి • భాసురగతి మంద • హాస మొప్పఁ
గా నూనుఁ డరుదేర • వానూను నర్థ సిం • హాసనంబున నుంచి భాసమాన
మాసతీనిభ చండి • కాసతీ సహితుడై, వాసిత పుష్ప కై • లాసగిరి మ
హా సుఖమున నుండె • నీ సకలము గాన, కే సమయమునందు • వాసుదేవుఁ
దోసరక చతుర్థి • వాసురంబున శశి, వాసుఁజూడ నింద • దోస మమరె. 62

తే. పొంగి కౌర్యంబుచే యదు • పుంగవుండు, రంగు మీరంగ గరుడ తు • రంగుఁడొట
దుంగగతి నింగి నిన్నెల • నుం గలిసి య, సంగతిఁ జెలంగ నింద దొ • లంగఁ జేసె.

వ. మతియు నిందు నిన్నియందంబులం జెంది ముక్తి స్వందనంబై కథబెంపొందు గోవిం
దానంద కందళంబైన నీయిందుధరనందన చరిత్రంబునందు ముకుంద పాదారవింద
ధ్యాన లమందీకృత తుందిల భక్తిసందోహులై పతనంబుఁజెందిన సంక్రందన మంది
ర నందన హరిచంద నామంద మందార తరు బృంద పుష్పసందోహా స్వంద న్నగం
దా స్వంచేందిదిరా రావంబులం దదవినుచు బృందారక లోక స్వందమాన మందా
కినీ సుందరార వింద నిందక ముఖామర సుందరీ సందోహోష్ఠ ముందానుభవస్తు
న్దేందుడు దందశూక శయ మందరధర హిందోళాలకా కృప నొందుసురు ఇంద్రధర

పదవందములు పఠనంజెందిన నందీప్రముఖులు గొల్వఁ దత్త్వనంబునందుదురు. ఇందువి
న్ను వింటితి గొప్పఁజెందింపజే యనిన మునులాపంద సందోహంబులగు డెందంబుల ము
హాత్మా మణికై నందనందనున కేవందంబున నిందసమకూరె నతండు దాని నేరితి
ప్రమందించి మణి నెట్లుచెందించె ననిన నూతుండేట్లనియె. 66

సీ. కైత్యారి కృష్ణఁడై యాపరాంతంబునఁ గంసాదిఖలుల ను కరిగించి రుక్మి
ణీదేవిఁ జెండ్లియై మోదంబుతో ద్వార, కాపురంబునను శృంగార గతుల
నక్షకకాదతులఁ డై యుండ భాద్రప, ద సితపక్ష చతుర్థిఁ దనరు సాయ
ముననస్త దిశను సో మునిరేఖ రుక్మిణీ, జాలంబునను గాంచి జలజజిభవు
వలన దీని భిన్నుదిగాన వాసుదేవుఁ డరయఁ దగదని చేలాంత మడ్డుసేయ
నదిమది నెఱింగి కారి దా నడరులేక, బలిక రుక్మిణి తోడుత బ్రమద మెసంగ.

క. శ్రీలలిత నికాంతి కర, జాలగద్రత్న సాధఁ జాలంబున నో
కాలా మేలా యీలా, హేలా చేలాంబల మిడ నేలా యనివన్. 67

సీ. అక్కంజముఖి పల్కె చొక్కపు లీల, నక్కరిపురికి మీ రొక్క నాడు
మక్కువతో జన నొక్కఁడు వారదుం, డొక్కరఱివచ్చి యిక్కడ మిము
మిక్కిలి గానక జెక్కిగొని యేగబో, నెక్కుడు భక్తి నే నిక్కఁ జేర్చి
చక్కని గద్దయ నెక్కింప గోష్ఠిచే, ముక్కంటి పట్టి ము న్నొక్క యెడల
నక్కజపు రాజితాద్రిపై మిక్కుటమయి,
మిక్కి విరియంగ భక్త్యముల్ మెక్కి మెక్కి
యొక్కడుపు తోడ గురులకు మ్రొక్కునేళ
నక్కుముద భర్త గనఁగొమ్మి న్నక్కలయ్యె. 68

సీ. నందనుఁ జెందిన చందమయ్యెడఁగని, కుంది కుందుకు నప్పు డిందుమకుటుఁ
డిందుని గను లోక బృంద మెప్పుడు నిందఁ, జెందునందును గన లొంది పలుక
బృందార కాదులా చందముఁ గనుగొని, దంద కూకాళి నం దందఁ జెచ్చి
చిందర వందర చెందిన గర్భంబు, పొందిక నొందించి భూత విభుని
ముందు నుతుని కందుత్తుల జె న్నొంద నునిచి
చందమామకు నీనింద డిందు పఱచి
విందొసఁగె భాత్రికని నుర బృందములకు
నందములు జిల్గె బల్గె వా లేందు చాళి. 69

క. ఇది కృతయుగ వార్తయనుచు, ద్విదశమునీంద్రుండు చెప్పి • దివి కరుణెంచెన్
అది యీదిన మని మది చెద, రొదవఁ బటాంతమున నడ్డ • ముంచితి ననినన్. 70

క. ఓసరలఁగ నేజేయుదు, వాసవ ముఖ్యులకు నింద • వచ్చిన నైనన్
వాసిగ నడ్డంచేమని, యాసోమని గాంచి కొరి • యలరు మనమునన్. 71

లయగ్రాహి.

మానికపు వేదికల • తో నెలయు బంగరపు • సోనగల మేడల న • మానతర జాతీ
మానములఁ జెంగలుక • పానుపుల తెప్పెరల • నాను శిబిరంబులమ • నీనిచయమందుకొ
క్రీనిలయ యాదవ కు • లీకుఁడగుటందనదు • మానవతిఁగూడితమిః • బూనివిహరించెన్
దానములుసక్రచ్చతి ని • ధానములు పీఠజన, మానములు వైణికులఁగానములు విండున్.
న. ఇవిధంబుననున్నంత కతిపయ దినంబులలాన. 73

ఆ. బ్రహ్మచేత మణిని • బడసి సత్రాజి దా, వ్యాయుఁడు మధుర కరుగ • సంబుజాతుఁ
డడుగ నివ్వకుండ • నవ్వభారములు గాఁ, బైడి గురియునందుఁ • బ్రతిదినమును. 74

తే. కంతమున మణిఁ దాల్చి భూ • కాంతు తిమ్మఁ
డడవి కేగంగ మృగరాజ • మతని మ్రింగ
దాని ద్రుంచి మణిని గొంచు • దనదు పుత్రి
దోలపై జాంబవంతుఁడు • వ్రేలఁ గట్ట. 75

క. హరి మణికై మదనుజాని, న్నొరిగొనె ననిరాజు నిండఁ • బూస్పఁగ ధరణీ
ధర గుహలోనికి హరి స, త్వరిగతిఁ జనె నడ్డమున్నె • దైత్యారి కెటన్. 76

న. ఇవిధంబున గుహఁ జొచ్చి కందుకంబుగా బాగికాదోల వ్రేలఁగట్టిన మణిం గొను
నెడ దానితల్లి మొరయిడిన నబ్బల్లుకేళ్వరుండా నవనీత చోరునిఁ జోరునిగాఁ దలం
చి యవ్వవింశతి వాసరంబులు నవ్వంబు లేక నివ్వంబులగు నభిష్ట గతులఁ గవ్వంబు
నొందక ముష్టాముష్టి బాహుబాహి కేకాకేక దందాదండి కచాకచి నఖానఖం
పోరి కార్య దతుండైన పుండరీకాక్షుని చేత నాముఖాధ్యక్షుండు పక్షంబు గోలు
పోయి తదక్షుయ లేజోదర్శనాత్మ మాతుండై విభక్షణ భావంబు సాక్షాత్కరించిన నీ
నిట్లనియె. 77

క. భూదేవికి నాత్మజయై, సాదరముగ నీకుఁ జాడఁ • జాయా మణియై
మోదఁబునఁ గదిరెడి నీ, తాదేవియై రుక్మిణీ వ • తంసము గుమ్మ. 78

క. అసమానపుఁ బసఁచెడ విస, విసగాఁ గసిమసగు నమర • విసరంబుల మే
లసిఁబూని యసువు లొసలగ, వెన కసకస దునుము సామి • జేకడ కారీ. 79

క. ఖరకర ఖరశర వరమురు, కరమునఁ గొని జరజర జర • గా బిరుసాదవన్
జరగక విఱుగక తఱుగక, ఖరుఁ బొరిగొను వాఁడవీవ • కావే కారీ. 80

వ. మఱియు నాలికై కిరణమాలి తనయాది కపుల మేలమ్మలతో లయలీలా కూలాయు
ధ పాలా భీలానల జ్వాలాచిత ధనుఃఖేలా జయశ్రీలా హాలాహల లీలా శరమూ
లా తూలాయమాన నానా రతుఃపాల సేనా జాలంబులుకాఁగ నాలంబు సేయునె
డఁ దూలు సింధురంబులును కూలు కంధరంబులును వాలు వాలమ్మలును సోలు ఫాల
మ్మలును వ్రేలు వదనమ్మలును శ్రీలు రదనమ్మలును విరుగు మర్తంబులును చిరుగు వ
ర్తంబులును గాఁబాలుపడిన వీచిమాలిఁ గాలి తెరువునఁ బోలుప జాకువాపసిడి చే
లంబులు గట్టి ముత్తియంపు భూషణ జాలంబులువెట్టి పూల మాలికలు జాట్టి కేళీ
రోజమ్మలు కేలఁబట్టిన శ్రీలతో జేజీలు వచ్చి మేలా నీలాపరిపాల వనమాలి వైన నీ
కు జాలిమాలి యీలా కోలుఁ బ్రతికూలులం దోల నేలా నీజాలు చాలుఁజాలు మే
లుమేలు గోలతో ప్రోలికరిగి భూలలనకు నేలుమగండవై వాలాయమ్మగా నీల జే
జేలఁ బాలింపుదు నిత్య మేలలం దేలు మనవారి యాలాపంబులకు లోలండవై
యాలీల సేయు నిన్నుఁ గొసల్యకుఁ జాలివెఱుంగక పాలమ్మ గోపాలుండవని నీ
పాలఁ రణంబొనర్చితి నాపాల గరుణింపు మని మఱియును. 81

లే. నాటి నీతోటి నాటి ము • న్నీట దాటి, కోటులైన నీకాటుల • గోట మీటి
బోటి తోడుత నీమేటి • వీటి నునికి, మాటుపడ నేటఁజేసితిఁ • జాటవలదు. 82

క. అని యిట్లు జాంబవంతుఁడు, వనజాక్షుని వినుతిసేయ • వనజాక్షుండున్
ఘనమణి నిందయు ననుఁ జెరి, దిన నీగుహఁ జొచ్చితిని మ • తి న్గనలకనన్. 83

లే. అణువు కన్నను జూడ మ • హణు వగుదు, గణనకెక్కిన నన్ను నేఁ • బ్రణవతిఁగొనక
చెణుకు గల్గిన నేరము • ద్రెణికితివని, మణిని గవ్యామణిని యదు • మణి కొసంగ.

వ. తదనంతరంబ హరి మిత్ర జ్ఞాతి బంధువర్గంబులు గుహామఖ నిర్గతుండు గాఁడని పిత
కించి దుర్గావాక్యంబుల నివారిక శోకులై యున్నంత. 85

క. మణితోఁ బరపూర్ణ నీకా, మణితోఁ దగుమొగముగల్గు • మంజుల చాలా
మణితోఁ జనె యాదవమణి • మణితోరగరచిత నగర • మణి కర్మ్యుడలన్. 86

నీ అరీ శార క * శ్యాకత్తు సహాకుండై, తావేగ గద్దాది * మాను లెల్ల
 నతోభ గాఁ జెండ్లి * యొత్తులు సేయించి, బ్రాహ్మణా కీర్వాద * సతన మొంద
 మణుల సేసలు బలు * మగ దేవతాదులు, పైజల్ల వాద్యాది * బహుళరవము
 మ్రోయుచుండగ లగ్గ * మాయడ సమకూర్చ, హరి జాంబవతికన్నె * నలరఁ బెండ్లి
 యాడి తనదు సభకు * నట్టి సత్రాజిత్తు, బిలువ నంపి మణిని * బ్రీతి నొసంగ
 నిట్టి మణికి శార * కేనిడితిని నిండ, మీద గతియు నాకు * లేదటంచు. 87

శ. తన తనయామణి స్తుతిని * దానవవైరికి నాతఁడియ్య న
 వ్యవధుహ పత్రలోదనుఁడ * వారిక దోషము చేతఁ గ్రమ్మర
 వ్వనపతి కప్పుచేంద్రము నొ * సంగి సరోరుహ నేత్ర గైకొనెన్
 ఘనుల విరోధ మొగ్గుదుఁ * గన్నడ కుండఁగ రిత్తవోవునే. 88

క. నీవీగతి సడలిన ల, జ్ఞానైఖరిఁ గాంచు ప్రాథ * సరణిఁ బడసితి
 న్నీవీగతి సడలిన ల, జ్ఞానైఖరిఁ గాంచు ప్రాథ * సరణి యనంగన్. 89

తే. హరిపదంబునఁ బడి యగు * హానిఁ జెంది
 హరిపదంబునఁ గాంచితి * వనుజ నీవు
 హరిపదంబునఁ బడి యగు * హానిఁ జెంది
 హరిపదంబునఁ గాంచెద * ననుజ యేను. 90

వ. అని దోలాయమాన మూర్ఖుండై విచారించుచుండై నంత కతిపయ దివంబులలోన.

నీ. శార నీని గూడి * వారణపురి శొక, శారణంబునఁ జేరఁ * జారు గతుల
 నక్రూర కృతవర్త * లనువారు కతధన్యుఁ, దనువానిఁ బొడగని * యాప్తవృత్తిఁ
 దనుమతోత్తమమ స * త్రాజిత్త సెడిరాజు, మనలో నొకరికిచ్చు * మతముఁ బూని
 హరి శొసంగెడు దాన * వాన్యత్రుఁ జూలియించి, మణిగొని వేగ ర * ద్దన నతండు
 నిదుర వేళ జేచి * జెడర తాతని తల్లఁ, ద్రుంచి వైచి మణిని * గొంచుఁ బోవ
 వట్టి వార్త జెలిపి * హరి యోత్తపురమున, కరిగి యతని ద్రుంప * నురువడించె. 92

శ. శార పతాక్రమించి యరి * సంతతి ద్రుంకుట లెల్ల తొల్లి య
 క్రూరునిచే నెఱింగి మది * గుంది భురింగము వాహువాధ్యుడై
 యూరు దొలంగి యేగె కత * యోజన దూరము నీతి వాతడిం
 పారఁగ వానిఁ బట్టి యదు * ఘోలుఁడు ద్రుంచె నుదగ్ర లీలచేత.

10200

